

K A Z A L O

Uvodna beseda	5—6
Seznam uporabljenih posebnih znakov	7
I. Opis črnovrškega dialekta	11—58
Glasoslovje	11—24
Vokalizem	11—19
Konzonanti	19—24
Oblikoslovje	25—58
Nominalna sklanjatev	25—32
Ženska a-jevška sklanjatev	25—27
Sklanjatev i-jevskih debel	27—28
Moška sklanjatev	28—31
Sklanjatev samostalnikov srednjega spola	31
Osnove na soglasnik	32
Pridevnik	32—38
Zaimki	39—41
Stevniki	42—43
Glagol	44—56
I. vrsta	44—48
II. vrsta	48—49
III. vrsta	49—50
IV. vrsta	50—53
V. vrsta	53—55
VI. vrsta	55
Atematični glagoli	56
Prislovi	57—58
Iz slovarskega gradiva (izdelovanje lesene posode, izbor oglarških izrazov, oranje, košnja, žetev, gojenje lanu)	59—62
Pripombe k besedotvorju	63—64
Izbor hišnih imen	65
II. Slovar črnovrškega dialekta	69—253
III. Dodatek narečnih sinonimov h knjižnim besedam	257—266

I. OPIS ČRNOVRŠKEGA DIALEKTA

GLASOSLOVJE

VOKALIZEM

Naglas

Kot v drugih dialektih slovenskega jugozapada, tako sta se tudi v črnovrškem narečju rastoči in padajoči poudarek zlila v enega samega, ki je tu padajoče rastoč. Da pa je to zlitje razmeroma mlado, o tem pričajo nekateri pojavi, ki so v zvezi z najmlajšimi akcentskimi premiki.

Karakteristične značilnosti, ki jih v pogledu akcenta kaže črnovrško narečje tudi v sklopu rovtarske dialektične skupine, so tele:

1. Ker so vsi e-jevski in o-jevski glasovi prešli v dolgih zlogih v diftonga *iə* in *uə*, se je moral novi akut zelo zgodaj podaljšati. Primeri za stari cirkumfleks, analogični novi akut in novi akut so navedeni v poglavjih o refleksih za posamezne vokale.

2. Akcentski tipi *ženà*, *məglà*, *bogàt* imajo v črnovrškem dialektu oblike:

žēnə, *məγlə*, *təmə*, *stəzə*, *uzəm* < *vzəmì* < *vʲzmi*, *ləγət*, *kə̃t* < *ka-dit*, *mə̃t* < *mudit*, *sə̃šf* < *sušit*, *jěskət* < *iskət*, *pə̃nəs* < *pri nəs*, *pə̃rvəs*, *stə̃rɲč* (pl. *stə̃rɲič*, ž. *stə̃rɲičkə*), *prə̃uč*, *tə̃čes*, *pə̃sc* (pezdec), *nə̃ və̃s*, *nə̃jšu*, *pə̃ršu*, *jěiceç*, *pějēn*, *bə̃zə*.

3. Akcentski tip *okô* je zastopan po *aku*. Primere za to nahajamo:

a) v nom., acc. subst. neutr. *měsu*, *wə̃xu*, *blə̃yu*, *něbu*, *prə̃su*, *těstu*, *tětu*; nadaljnji primeri so navedeni v poglavju o sklanjatvi samostalnikov srednjega spola;

b) v nom., acc. adj. neutr. *drə̃yu*, *γlěxu*, *γuə̃stu*, *sə̃xu*; nadaljnje primere gl. v poglavju o pridevniku;

c) v nom. pl. adj. *drə̃jvi*, *sə̃jzi*, *slə̃bi*; dalje gl. v poglavju o pridevniku;

d) v acc. pl. subst., kot *lědi*, *ləsi*, *zə̃bi*, *nə̃xti*; dalje kot pod c);

e) v gen. sg., nom., acc. pl. ž. i-jevskih *debel*, npr. *sə̃li*, *pěsti*, *mə̃či*, *nə̃či*, dalje gl. pri sklanjatvi i-jevskih *debel*.

Tega premika so bile deležne le dvozlōžnice s končnim odprtim zlogom.

4. Narečje ima analogično poudarjenje v takih primerih, kot so *armēn*, kjer je ostal naglas nepremaknjen in se podaljšal ob naslonitvi na fem. *armēna* in oblik kosih sklonov. Taki primeri so še: *bōp*, *bōz*, *špēh*, *γōst*, *ə̃trōk*, *šerōk*, *wesōk*, *γlə̃bōk* itd.

Nagnjenje k podaljšanju končnih besednih kračin je očitno včasih tudi v primerih, kjer podaljšanja ni podprla analogija, n. pr. doux čës (dolg čas), mrës iz mrëz < mráz, u čëšf (v časti), prëč iz pröč > prâc > prëč, cënt; nom. šküof je po gen. šküöfa.

Vokala ɛ, ɛ̃

V refleksih za ɛ, ɛ̃ se črvovrško narečje ujema z narečji vsega slovenskega jugozahoda: v dolgih zlogih ima a, v kratkih ɛ.

Primeri za podaljšani padajoči poudarek: čâst, dân, lân, lâš, mâχ, z mânɔ, pâjñ, sât, vâs, wâjñ.

Primeri za podaljšani novi akut: mâšë, dânkɔ, kr. ime Zâfɔ, pâsi, ɔsɔɣdâjñ, mɔrtwâšk, wâšk, mâlɔ, ɔzâmëm, ɔbjâmëm, najâmëm, žâjñëm, mânëm, târëm, pâχñëm, ɣânëm, zɔmâknëm sɛ, lâžëm.

Pod analogično podaljšanim novim akutom: ɔt tâɔ (od tal).

Refleks za ɛ, ɛ̃ v kratkih naglašanih zlogih je srednjejezični vokal z a-jevsko bazo (ɔ), le v sosesčini polatalnih soglasnikov nastopa tudi ɛ: dâns, dâš, čëbɔr, dâska, kâsɔ, sâmjñ, stâbj, mǎɣfɔ, pǎku, tâmɔ, pâs, gen. pâsɔ.

Nekaj primerov za sekundarni, некоč onemeli, a po analogiji zopet vzpostavljeni ɔ, kot ga pozna tudi knjižna slovensščina: dǎχñt, ɣñnt, tâmjñ, dâže (nekaj jih je navedenih že zgoraj); sem spada tudi gen. pâsɔ po nom. pâs.

Iz dvɔri > dɔɣri > douri je nastalo dɔɣar; rabi se le v zvezah: zǎ dɔɣar (kam?) in zǎ dɔɣrɔm (kje?).

Pred ɔ < l se je ɔ asimiliriral v o, n. pr. šɔɣ; tak ɔɣ se je v nepoudarjenih zlogih reduciriral v u: kɔtu, mîsu, pɔsu; v sosesčini sonornikov pa se je mogel tudi do onemitve reducirati, tako npr. v ɔsɔɣk iz osɔñnik.

Velarizacija ɔ > o imamo tudi v skupini fɔ besede lɔgɔk > lɔgɔk, lohka, lohko, kar da v našem dialektu: lǎχâk, lǎχkɔ, lǎχku. Adverb se glasi lǎχk, comp. lǎχži. Podrobnejše o tem gl. v poglavju o pridevniku!

Rž je moralo dati râž, gen. rži. Z naslonitvijo na nom. je nastal gen. s sekundarnim ɔ rǎži, dalje s prehodom ɔ > ɛ med r in ž rëži > rëži, po zadnji, sedaj govorjeni obliki pa današnji nom. rëš.

Kozolec je v črnovrškem narečju kɔzuc iz kozɔc po gen. kozɔcǎ (sedaj kǎzɔcǎ). Iz osɔñnik imamo pravilno ɔsɔɣk in tudi že ɔsɔɣk, iz oğǎnica > ɔɔɣɔca.

Vokala i, y

Dolgi i se je ohranil nespremenjen razen pred r.

Primeri za mesto

- pod starim akutom: dîmɔ, ɣrîwɔ, lëšfɔ, χifë, mîzɔ, rîbɔ, sît, sîwɔ, žît;
- pod starim cirkumfleksom: sîn;
- pod staro predtonično dolžino: zîmɔ;
- pod novim akutom: χudîč;
- v izposojenkah: rîbɔt, žnîdɔr, likɔf, brîfɔf, šrîbɔr.

Premaknitev artikulacije pri dolgem *i* pred *r*-om, da nastane isti refleks kot pri dolgih *e*-jevskih vokalih, se je kot v nekaterih drugih slovenskih dialektih izvršila tudi v črnovrškem narečju: *bīərtaχ*, *kr̥m-pīər*, *mīər*, *p̥əstīər*, *p̥əžīərək*, *p̥əžīərət*, *pīər*, *šīər*, *zapīərət*.

Vokal *u*

Kot dolgi *i* je ostal v istih pogojih tudi dolgi *ū* nespremenjen. Naj sledi nekaj primerov:

- a) za mesto pod starim akutom: *jūt̥ər* (jutro), *kr̥ūχ̥ə* k nom. *kr̥əχ*, *jūχ̥ə* k nom. *j̥ēχ*, *mūχ̥ə*, *rūta*;
- b) za mesto pod cirkumfleksom: *χr̥ūšk̥ə*, *čūdeš*, *γlūχ*, *sūχ*;
- c) pod novim akutom: *klūč*, *lūč*;
- č) za mesto pod staro dolžino pred naglasom: *brūs*, *dūš̥*, *χūd̥ə*. *klūč̥* (gen. sg.), *pūst̥ə*, *sūχ̥ə*;
- d) v izposojenkah: *pūšt̥əf*, *šūp̥ə*, *žūp̥ə*.

Podobna premaknitev artikulacijskega mesta, kot je bila omenjena pri dolgem *i*-ju, je nastopila tudi pri dolgem *ū*-ju, ki ima danes pred *r*-om isti refleks, kot ga imajo dolgi *o*-jevski vokali, namreč *u*: *b̥əb̥ūərəχ*, *b̥ūərkl̥ə*, *f̥ūət̥ər*, *p̥ūərfl̥*, *ūəχ̥ər̥p̥*.

Jat

Črnovrško narečje ima za vse *e*-jevske glasove v dolgih zlogih isti refleks, namreč diftong *iə*. Tako velja to tudi za jat a) na mestu starega cirkumfleksa, n. pr. *snīəχ*, *brīəχ*, *cīəp*, *swīət*, *cwīət*; b) za novocirkumfektirani jat: *mīəst̥ə*; c) za staroakutirani jat: *mīəst*; č) za novi akut, n. pr. *χl̥əu*; d) za predtonično dolžino, prim *zvīəzd̥ə*.

Skrajšani stari akut se je moral potemtakem zelo zgodaj podaljšati, da se je mogel vključiti v razvoj stalno dolgega jata.

Vokala *o*, *e*

Za te dve prvotni kračini, ki sta bili pozneje postopoma, odvisno od poudarka in lege, podaljšani, velja tale razvoj:

Razvoj cirkumfektiranih, novoakutiranih, zgodaj podaljšanih in novoakutiranih, pozneje v nezadnjem zlogu podaljšanih *o* in *e* je dal isti rezultat: *ūə* in *iə*. Smer razvoja je bila sicer povsod ista, a podaljšanje in z njim zoževanje je nastopilo v različnem času, a vendar že tako zgodaj, da je danes rezultat isti.

1. Primeri za cirkumfektirana *o* in *e*: *būəχ*, *kūəst*; *līət* (led), *mīət*, *pīəč*, *šīəst*, *v̥ēčīər*.

2. Primeri za novoakutirana, zgodaj podaljšana *o* in *e*: gen. *nūəχ*, gen. *ūəs*, gen. *ətr̥ūk* (tudi dat. sg. *ətr̥ūk* proti gen. sg. *ətr̥ōka* kaže, da premaknitev naglasa in podaljšanje vokala v teh sklonih ni nastopilo ob istem času), *mūəχ*, *kūəj̥n̥šk̥*, *γūər̥ən*, s *kūəm*, *būəj̥ s̥*, *stūəj̥*, *ūəkn̥ə*, *ūəs̥pk*, *γdūə*, *nūəš̥* (proti fem. *n̥əžīč̥k̥ə*).

5. Primeri za novi akut tipa vólja, méljem: dúəta, úəle (volja), kúəže, χúəje, núəše, škúəda; krúəpa, pətuəka (k nom. pətuək), škúəfa; dúəbar, úəstar, múədar, súəčn; úəsam; γúənm, úənym se, úəzm (vozim), múərm, prúəsm, púərjem, utúənem; búədu; nəprúəšen, zluəmlen, zúəžen (zvožen); γnıəče, plıəče pl., rıəbra; χmıəta, ıremıəna, ušıəsa; sıədm; čıəšem, klıəplem, mıəlem, tıəšem; nıəsu, rıəku, pıəku, tıəku.

V besedah akcentskega tipa noga, žena ima naše narečje dolgi, široki ô, ê. Primeri za ô: γôra, γôsa, kôsa, nôga, γardôba, rôsa, wôda; bôšč, lõnc, kônc, kôtu; bôsa, taγôtna; bôdla; ôkn; bôba, bôra, kôla, kôše; bôyat, kôsmat; prôstar, ôrx, ôsu, ôγú, kônc, kôžeh; na dôm, na môst, na nôs, na vôs; na kôst, par môč, pa nôč; bôst, γôrt, zγônt, γawôrt, hôt (hoditi), kôpat, lõmt, nôst, môlt, prôst, zôbat; γôru, nôsu.

Primeri za ê: samostalniki a-jevske sklanjatve: dežêla, mêtla, sêstra, zêmlê, žêna; samostalniki sr. sp.: bêdar, čêl, plêče, rešet, rêbar, têle, vêdar, žrêl, ıremê; pridevniki in deležniki: nêsla, paštêna, parnesêna, rêkla, tepêna, zelêna; mestnik enozložnic s padajočim poudarkom v im. edn.: u pêč; praes., imp. in inf. glagolov, kot: nêsem, nêš, nêst; pêčem, pêč, pêčt; mêde, mêt, rêčem, rêč, rêčt; bêrem, bêr; lét (leteti), zêlt; part. na — l: žêlu, têsu, čêsu.

Po analogiji ima narečje ô, ê v primerih, kot dôbara po fem. dôbra, gen. pl. žên, kôs po ostalih sklonih.

Nosna e in o

Nosna vokala e in o imata v črnovrškem dialektu iste reflekse, kot jih imajo oralni e-jevski in o-jevski vokali. Iz tega moramo sklepati, da se je nazalnost zgodaj izgubila, zaradi česar so se nastali oralni vokali tudi zgodaj zožili in je njih diftongiacija napredovala do današnjih diftongov io, uo. Za današnje stanje črnovrškega narečja je značilno, da ima za vse o-jevske in e-jevske vokale, oralne in nazalne, ista refleksa v dolgih zlogih; izjema sta seveda široka ô in ê pod premaknjenim poudarkom akcentskih tipov žêna, bôgat.

Primeri za cirkumflektirani nazalni e (stari in novi): dewıət, dešıət, nəpıət, pıət, rıət, swıət, začıəu, žıətu, ıziəu.

Primeri za akut (stari in novi): pıətrə (fem.), iəza (jeza), iətra, γrıə, nərıədu, trıəsem, lıəče, srıəče, sıəžem, wıəžem.

Primeri za predtonično dolžino: úətu, γúəsta, múəka, súəst, dúəga, púəpk, stúəpa.

Primeri gramatične analogije tipa rôka, kot jih imamo v knjižnem jeziku in v mnogih dialektih, so last tudi črnovrškega dialekta, n. pr. rôka, stôpne, sôdba, γrêda, pêta, toda pravilno stúəpa.

Samostalnik žêl ima ê pod vplivom neuter z etimologičnim e. Samostalnik rep ima pravilno obliko rıəp, gen. rıəpa. Analogičnega izvora po primerih z etimologičnim e ali o so oblike: strôk, gen. strôka; jêsk, jezıka; vôzu, vôzla.

O nadaljnjih analogičnih oblikah (pridevniki težek, mehek, moten, mesen, števniki pet, devet, deset, nekaterih glagolskih oblikah) bo primernejše razpravljati v poglavjih o oblikoslovju.

Vokal a

Vokal a v Črnem vrhu kakor tudi drugod v slovenskih dialektih ni doživel posebnih sprememb. Kjer imamo danes namesto a v dolgih zlogih drugačen glas, izvira ta iz sistema kratkih vokalov, ki so se pozneje podaljšali. Tako je kratki a za r-om v besedi mrāz prešel v ɛ in mrēs je dalo po podaljšanju zadnjega in edinega zloga današnje mrēs. Podobno je dalo daleč(e) > dēleč, na tla > nētla, nalašč > nēleš; iz blagor imamo pod asimilacijskim vplivom ĺ-a blōγar; asimilacijski pojav bo tudi kōk < koko < kako; po kōk je tudi nākōkār; nōpnē < napnē pa je analogija po ōpnē.

VOKALI POD KRATKIM NAGLASOM

V splošnem lahko ugotovimo, da se je sistem vokalov pod kratkim naglasom reducirial v srednjejezična vokala a-jevske in e-jevske barve: ʌ in ɛ. Vokali ə, a, u, o so dali ʌ, i-jevski in e-jevski glasovi pa ɛ.

Primeri za ə (primarni in sekundarni): bāt, dāns, dāska, dāχŋf, dāš, kāsŋ, lāγat, māgla, pās, pāsŋ, pāku, stābār, stābĭ sāmŋ, tāš, nā tāšɛ.

Primeri za u: ʌbāt (obuti), dāpĭ < duplo, γrānt proti γrūntā, γrūntār, cāχ proti cūγa, jēχ, gen. jūγa, kap, kuāp < ŋkupē, krāχ, gen. krūχa, sāχu < suhō, sāsŋ < sušit, wāčf < učit, wāχu < uhō, wāši < uši, slāžbā, wāžγat < užgāt, zādāšf < dušit, pāsŋ < pustit, māŋ < mudit, γāba < gubā, dāχu (duhā), zbāŋ < zbudit, lēšk iz ljudskĭ (lēšk drēk).

Primeri za a: brāt, krātku, γrādu.

Primeri za o: Kračina v zadnjem ali edinem zlogu s premaknjenim naglasom se je podaljšala v ō: ātrōk, šerōk, γrōp; po analogiji je prešel v to kategorijo samostalniki strōk, -ā namesto pričakovanega strūok. Po tem pravilu se ravnaajo tudi nekatere izposojenke, n. pr. bōχ, rukzōk, knōf.

Pod kratkim naglasom, nastalem po akcentskem premiku okō < òko, ima narečje ʌ, ki izvira iz akanja predtoničnega o, n. pr. okō < āku, oči > āči, moči > māči.

Primeri za i: Kratko naglašeni i je v črnovrškem narečju srednjejezični vokal ɛ, po akustičnem vtisu skoraj ɛ: bēt (biti), dēm, γlēt, gen. γlīdā, jēmŋ (imeti), umēt < umit, pajēskat, mēš, nēč, pēt', rēt', sēr, štrēk, pou mēš pou tēč, sašēf, špēl, gen. špīle, Mēcɛ, gen. Mēciatā (žensko ime Micè), mēm (adv. in predlog mimo), pējɛn, nēm (njim, kēi jɛ nēm = kaj je njim), blēs.

V redkih primerih imamo na mestu kratko poudarjenega i vokal ʌ, n. pr. bāk < bik, bāĭ < bilo poleg bīŋ. Popolno redukcijo, povzročeno še v predtoničnem zlogu po r-u, imamo v primerih, kot n. pr. pāršĭā = prišĭā.

Primeri za e-jevske vokale: Skrajšani akutirani e v končnem ali edinem zlogu se je podaljšal, npr. drēk, pāγrēp, špēχ.

Pod kratkim naglasom, nastalim po premiku okō < òko, imamo iz e-jevskih glasov ɛ? lēpu < lepō, slēpu, svētā k nom. swīat (nīma nēč sōĭγa swēta), nēbu, mēsu, tēlu, tēstu, pēru.

Kako so zastopani diftongi pod kratkim naglasom, povedo naslednji primeri:

aj: kĕi, dĕi, jĕjĕ
 oj: pĕjĕt < paĭdi < poĭdi
 au: prŏu, znŏu, fŏuš
 ou: ɣŏu, pŏu
 əu: šŏu, kaʒŏuĕa
 iu: ubĕu, skrĕu, paĕĕu < podšil
 eu: zdrĕu, tĕu (hotel)

NENAGLAŠENI VOKALI

Zaradi oslabiljene intenzitete in nenatančne artikulacije so bili nenaglašeni vokali podvrženi intenzivnostnim, artikulacijskim in asimilatoričnim spremembam. Intenziteta, ki je bila odvisna od lege, je mogla vokal zreducirati do onemitve, nepreciznost artikulacije pa je usmerjala vse vokale v indiferentno lego srednjejezičnega vokala a-jevske ali e-jev-ske barve.

Samoglasniki so popolnoma onemeli zlasti v soseščini sonornikov, ki so po tej poti postali nositelji zloga. V taki legi je mogel onemeti celo a, ki se med samoglasniki še najbolj upira spremembam; kot primer za to naj služi beseda žāɣɣa < žaganica.

Asimilacijski vpliv se kaže v preglasu a > ɛ za palatalnimi konzonanti: brīslɛ, ɣīšɛ, plīāšɛ, kâplɛ, kŏšnɛ, kûāklɛ, ɣrīžɛ, mŏšnɛ, pīĕɛ, pûāslɛ, zĕmlɛ; genetivi sg. kaʒāĕɛ, krīžɛ, kŏjīnɛ, krāɛ; nom. pl. plūĕɛ, plīāĕɛ; sɛ wāɛ < valja, mŏjɛ < moja; vĕĕŏrjɛ, aštarjɛ.

Ta pojav je zajel tudi kratki a, nastal po akanju predtoničnega in posttoničnega o, n. pr. v acc. subst. fem. na -a: zĕmlɛ, mŏšnɛ, v glag. končnici za 3. os. pl. dīāɣjɛ, mûər(ɛ)jɛ; acc. os. zaimka jɛ < jo, pŕim jɛ primi jo! Tako je nastalo tudi reĕĕa < raĕĕa < roĕĕa.

Z asimilacijo na predhodne konzonante, tvorjene v sprednjem delu ustne votline, moramo razlagati tudi prehod a > e v tehle primerih: dɛ < da, nĕlɛš, za nĕlɛš s premaknjenim naglasom in podaljšanjem naglašene vokala. Tako tudi u ĕĕɛɛ < v ĕasti < ĕasti (jɛ u ĕĕɛɛ ga cenijo). Oblika prĕšĕ je iz prešĕĕ < prašĕĕĕ; nĕtɫā < na tɫā. Za apnenica imamo jɛplānĕa z disimilacijo n - n > l - n, protezo j - in palatalizacijo a > e.

Močneje kot asimilacijski pojavi je nenaglašene vokale spremenila redukcija, proti kateri je bil vokal a najodpornejši, manj že e-jevski in o-jevski vokali, najmanj i in u.

i, u. Ta dva ozka vokala sta dala ɛ in ə, ki sta po nadaljnji slabitvi mogla popolnoma izginiti. Ohranila sta se, kjer sta bila pred akcentskim premikom okŏ < āku naglašena, n. pr. mĕru < mĕrû < mirû, zĕdu; zābi, lāsi, lĕdi. Vokal i je ohranjen tudi v pridevniški končnici za gen. loc. pl. npr. mlādih, stārih, to pa je analogija po os. zaimku.

Za redukcijo i, u > ɛ, ə navajam najprej nekaj dvozložnic z naglašanim zadnjim zlogom:

i: dɛʒv̄ar, dɛʒv̄ak, špɛt̄av̄, šɛr̄q̄k, vɛʒv̄ar, žɛv̄av̄u poleg žv̄av̄u in žv̄ina, jɛn̄ak (inako, jɛn̄ak se mu jɛ st̄uor̄t), jɛp̄av̄uc; začetni i je dal v tem primeru jɛ: jɛm̄iə (v tej besedi bi pričakovali premaknitev naglasa, analogija pa ga je zadržala na starem mestu).

u: jɛn̄ak z ɛ namesto ʒ zaradi asimilacije na prednji palatalni konzonant, prav tako žɛp̄an̄a k nom. žɛp̄an, lɛbm̄iuj; st̄ad̄ɛnc. V soseščini r-a se je u reduciral do omenitve, prim. d̄ar̄žina. Isto se je zgodilo tudi z i-jem, prim ʒv̄arn̄av̄uk̄a < ogrinjavka.

Sledi nekaj primerov za zelo šibko pozicijo v zlogu za akcentom:

i: ɕɛl̄iəʃuk, kl̄adu, m̄ar̄l̄ɕ, w̄ax̄ɕ < vahtič k w̄ax̄t, st̄ar̄n̄ɕ, gen. st̄ar̄n̄iɕ, b̄oʃɕ, pl. b̄aʒiɕ, m̄iər̄uk, sw̄iəɕca, sl̄av̄uk < slamnik, z̄iəʃuk, m̄aln, m̄is̄n̄l̄a in m̄is̄l̄a (iz m̄isl̄ila > m̄is̄lla > m̄is̄n̄l̄a), tako tudi m̄iʒ, dɛ jɛ r̄iəʃ (m̄isliš > m̄iš), w̄iɕtɛ < vidiste, sp̄oʃn̄l̄a iz spomnila > spom̄n̄l̄a > sp̄oʃn̄l̄a, t̄iʃuk, skl̄iəd̄uk, ʒm̄iəɕa < omočica, j̄as̄lɛɕ, šl̄iʃ < slišiš, w̄ilce, t̄iəlk, k̄iəlk, m̄alɛɕ, j̄uʒn̄a; ž̄av̄n̄ɕa, kratki infinitivi, kot n. pr. ud̄ar̄t, w̄aɕt, tr̄ɛnt̄, sl̄aɕt'; u: w̄ar̄ɕ, w̄ar̄jɛm, p̄at̄ p̄aj̄zɛɕ, toda z ohranjenim reduciranim vokalom: k̄oʒɛɕ, tr̄iəb̄aɕ.

Vokal i se je v izglasu reduciral do onemitve; izvzet je končni i, s katerega se je umaknil naglas na predzadnji zlog.

Primeri: b̄aj̄k', k̄ol, ɣr̄aj̄ɕ, st̄ol, v̄ol, ʒtr̄oɕ, sn̄iəɕ, p̄a n̄oɕ, u p̄ɛɕ, toda l̄asi, w̄azi.

Analogno velja za u, ki je ohranjen pod istimi pogoji, medtem ko se je sicer popolnoma reduciral, n. pr. bl̄is, ɕm̄iət, b̄ak, toda gl̄ɛhu, kuʒ̄lu, ʒku.

Reducirani i je zapustil sled v šibki palatalnosti soglasnika pred njim, pri guturalih pa se je palatalni element anticipiral v obliki j, tako da je nastal v novem zaprtem zlogu diftong, rahlo palatalnost pa je kljub temu ostala na konzonantu, n. pr. b̄aj̄k', ɣr̄aj̄ɕ'.

o, e: Procesu a-kanja niso bili podvrženi vsi zlogi. V predtočnih zlogih je akanje splošno razen za guturali, kjer je nastopila zožitev v u.

Primeri: ʒtr̄oɕ, ʒb̄at < ob̄ut, ʒtr̄oʃu, m̄ar̄nik (mornik), p̄as̄iəɕ, d̄am̄a, p̄ar̄p̄am̄iəɕk, toda ɣur̄i, ɣul̄ida, ɣus̄iənc̄a, kuɣ̄a, kus̄ista (2. in 3. os. du.), kul̄iən, kur̄it, kuz̄arc, ɣuni, kul̄iɛ, kul̄iənd̄ar, kus̄i (zajtrek); ɣur̄iəɣa; v nekaterih primerih se je tak u reduciral nadalje v ʒ, n. pr. k̄ak̄iəʃ, k̄ap̄it, k̄aʃar̄a, k̄am̄ar, k̄aw̄aɕ, ɣasp̄iət, ɣaw̄iət, ɣal̄iəp, k̄asn̄iɕa poleg kus̄nica iz kostnica.

Za akcentom je nastopilo akanje v zaprtem zlogu, n. pr. p̄oʒak, p̄oʒak, br̄it̄af, v končnici acc. sg. fem. n̄a n̄iəɣa, n̄a r̄iəka, n̄a iəda, v instr. sg. fem. s s̄as̄iəda, z̄a ɣr̄ap̄a, z̄a m̄iza, z̄a n̄iwa, p̄ad̄ n̄iɛa, tudi z̄a m̄ana; tak a je podvržen asimilaciji za palatalnimi soglasniki, prim. p̄at̄ hiʃɛ, u w̄iəʒɛ, u z̄iəmlɛ; v glagolskih končnicah -mo in -jo za 1. in 3. os. praes., prim. b̄am̄a, d̄iəlam̄a, b̄aj̄ɛ (bodo), ɣr̄iəɛ, d̄iəl̄aj̄ɛ.

Končnica -o v nom. in acc. sg. neutr. se je zožila v -u, pozneje pa popolnoma reducirala, n. pr. d̄ap̄l̄, m̄as̄l̄, ōkn̄, w̄in, ʒm̄ɛl̄, šl̄, ɕɛrt̄af, m̄at̄aw̄il; isto velja tudi za pridevnike in deležnike, prim. d̄oʒar̄ w̄in, ōkn̄ jɛ ɣm̄it, b̄al̄ poleg bl̄u.

Besede akcentskega tipa okô pa so u ohranile, n. pr. ʒku, m̄ɛsu, sl̄abu, p̄astu, nadaljnji primeri so navedeni v poglavjih v akcentu, pri

obravnavanju samostalnika in pridevnika. Nasprotno pa je končni -u reduciran pri izpridevniških prislovih, prim. lëp, çuät (gl. pogl. o pridevniku!).

Predtonični e-jevski vokali so zastopani z e ali e (akustični vtis bi govoril skoraj prej za e kot za e), prim. bešfædæ, meðwædæ, neðfæle, jeçmæna, læsæn, dežæfæ, rejæna, kurænina, wešæle, deklætæ, želæoc, toda snqžet.

V zelo šibki poziciji v zlogu za akcentom se je e pogosto do onemitve zreduciral, prim. pûæsle < postelja, mûærma, mûærtæ, na mûærje.

Postonični jat, tudi izglasni, se je preko i popolnoma zreduciral. Primere za to imamo v končnicah samostalnice in pridevniške sklanjatve, n. pr. na klabûc, na mlâc, lëpçæ, nâžçæ; vmesna stopnja z i odseva iz oblik: dâj < davê, ta præjçæ, nâjçæ (novega), srâjçæ (surovega) itd.

Izglasni e iz oralnega in nazalnega e je ostal kot kratki e, tako v končnicah posameznih sklonov in v glagolskih končnicah, n. pr. v gen. sg. subst. fem., n. pr. zêmle, ad mîze, da çîše; v nom. acc. pl. subst. fem., n. pr. žëne, çrâble, krâwe; enako pri pridevniki in deležnikih, n. pr. lëpçæ, dîæfæle; v acc. pl. subst. in adj. masc. bæjke, ætrôjke, kqscæ; v glagolskih končnicah, n. pr. dëntæ, çræste, præjstæ.

Tu naj sledi še kratka pripomba o vokalih, nastalih v nenaglašanih zlogih po asimilaciji in naslednji kontrakciji iz diftongov. Sem spadajo primeri reduciranih diftongov æj, oç, eç in iç: æj je dalo povečini že u, n. pr. brânu, çlunîk, runâfæ < ravnala, dîælu, lëçyu, pîsu, toda mroulînc (poleg mærlînc), ker je glasovna skupina rou v črnovrškem dialektu zelo pogostna; iz ou imamo prav tako u, prim. se mu je kucâl; eç je dalo u, n. pr. pâjçung, smærdû, çgru, vîdû; prav tako je iz iç > u, prim. nqšu, çqdu. Kakor je razvidno iz primerov, so prednji vokali zapustili sled v šibki palatalizaciji konzontanov pred njimi.

Sonatična r in l

Sonatični r je dal v črnovrškem narečju ær, pod vplivom palatalne soseščine tudi çr., n. pr. çært, tært, žært, paçarjen; çern, çarl; bærs, kært, pært, smært, bræs skærbi; ærjdu. O oblikah u krëi, ta præj, abrëj glej v poglavju o soglasniku v!

Karakterističen za črnovrški dialekt je prehod palatalnega sonantičnega r pred heterosilabičnim v in navadnega sonantičnega r pred tavtosilabičnim v v rð. Primeri: drðwa, gen. drðu; drðu (= plug); mrðwa; ta prðwa; iz rðvi > rðj > præj je ta præj; ta prðu < prvo = najprej, sprëjçæ (s prvega). Nadaljnje primere gl. v poglavju o konzontanu v! Tu naj sledi še nekaj primerov z ohranjenim rð: urðu, çrðu, æbrðu, umrðu, žrðu, prðušçæ < prvešnjica, priimek Šemrðu, gen. Šemârfa.

Za praslovanski medsoglasniški l ima črnovrško narečje v dolgih zlogih du, v kratkih preko u > o > æ, prim. za dolge zloge: ddux, mdux, mduxæ, pduçæ (polza pri vozu), pduš, wdux, wduæna, tduše. tdust, pduç, pduçæ, sduæa, žduç; za kratke zloge: bæçæ, Tamîn, Tamînc. Redukcijo do onemitve imamo v primerih: jâpk, jâpkæ (= jablana). Navadno pa se je

refleks dolgih zlogov prenesel po analogiji tudi na kratke zloge, kjer je danes u < ou, n. pr. dužân, toda dōužna, dužnîk, unîon (z reduciranim v pred u kot pri ūas < voz), mučî (molči), sę suzi, puzî. Sŭance je iz soľnce po izpadu ł-a s pravilnim refleksom za o.

Konzonanti

Konzonantizem črnovrškega narečja pozna pojave, kakor različne metateze, asimilacije in disimilacije, ki so doma tudi v drugih slovenskih narečjih, zlasti pa seveda take pojave, ki so lastni narečjem rovtarske dialektične skupine.

Material, ki sem ga nabral pred več kot tridesetimi leti, kaže zveneče soglasnike ohranjene tudi pred pavzo. Danes ne slišim skoraj nikjer več zvena; konzonanti so postali v taki poziciji nezveneči.

Palatalni značaj soglasnikov pred palatalnimi vokali, tudi do onemitve reduciranimi, je dobro slišen. S tem v zvezi je razlikovanje oblik iste besede le po izglasnem konzonantu, n. pr. strîc nasproti pl. strîc, žlŭot: žlŭot, tnâl: nâ tnâl.

l, l, l'

Narečje ima danes l in l. l je tako imenovani votli l z zaporo na istem mestu, kot jo ima navadni srednji, le da so obstranske odprtine večje in korenski jezik nekoliko privzdignjen (gl. Fr. Ramovš, Historična gramatika slovenskega jezika II, str. 4). l je srednji l s tistim palatalnim odtenkem, kot ga imajo vsi konzonanti pred palatalnimi vokali.

Praslovanski l-ovski soglasniki so zastopani, kot je razvidno iz naslednjega.

Skupina la je dala la in s poznejšo velarizacijo opisani votli l, n. pr. dŭkŭa, aŭlŭak, ŭlŭas, ŭlŭawa, čŭt, lŭže, lŭže, lŭon, lŭxk, mât, žŭlŭoc, mâtŭ, jŭkŭ, skâlŭ, štâlŭ, slŭžbŭ, blŭ in bâl.

V besedi ŭlŭx, ŭlŭha, ŭlŭhu imamo l namesto l. Prav tako je l v tujkah, kot n. pr. lŭft, u lŭff, lŭšt, lŭšp.

Antekonzonantični l in l na koncu besede je prešel v ŭ. Tako nastali diftong se je obdržal ali reduciriral po asimilaciji v monoftong, ki se je mogel nadalje reducirati do onemitve. Odvisno je bilo to od vokala pred l-om, dalje od narave in mesta naglasa. Kakšen je bil glede na to v različnih okoliščinah razvoj, kažejo naslednji primeri:

bâŭ, brâŭ, kŭwâŭ, pâŭca, žkâŭca, scâŭ, spâŭ; v tujkah: aŭštrŭnceŭ (naramnice), ŭâŭŭe, štâŭt, žâŭbŭ;

ŭnŭŭ, klŭŭ, srŭŭ, znŭŭ, fŭŭš;

dŭŭlu, jŭŭsku, jŭŭru, kŭŭsu sę ję, lŭŭŭ, pŭŭsu, pŭŭslŭ;

ŭnŭŭ, kŭdŭŭ, lŭwŭŭ, pŭrŭŭŭk, sŭŭ, tŭŭŭk, tŭŭŭ, mŭstŭŭ, kusŭŭ, kadŭŭ-ŭca;

ubŭŭ, skrŭŭ, pŭkrŭŭ, rŭŭ, umŭŭ, aŭpŭčŭŭ (odpočil);

kŭpu, prŭŭsu, nŭŭsu, brâŭŭ, hŭđŭ, klŭŭču, zlŭŭmu, aŭžŭŭŭ, mŭŭlu, pŭkŭŭsu, pŭkŭŭŭsu; aŭprâŭju (odpravil), žŭđŭju, pŭŭtâŭju;

bŭŭŭ, cŭŭŭ;

pŭpŭŭŭ;

kljəu, ɥzʲəu, iəu > jel (k jamen);
 zdrjəu, tɛu (hotel), štjəu, ədɛu, sʲɥrjəu;
 wjəu, jɛmu (imel), ɣʲru, wjədu, bʲlu, lɛfu, tʲrpu, pʲzdu;
 šdu, kʲzduɟa;
 pʲsu, ʁsu; v sosesčini sonornikov popolna redukcija, n. pr. űəsɲk <
 osəɲnik, űəɲɟa < ogəɲnica;
 kdu, ɣdu, pdu, izposojenka pduštʲar;
 fʲʒu;

abū, sʲzū, nʲsū, usū;

adrdu, umrdu, žrdu, crdu, pʲtprdu, zʲprdu, Šemrdu, loc. pʲr Šemʲrʲl.

Skupina -dl- je v participih na -l po analogiji restavrirana, prim. pādʲlʲa, pʲrjādʲlʲa, jɛ mɛdʲlʲ.

Palatalni l' je ohranil toliko palatalnosti, kot jo imajo ostali soglasniki pred prednjimi vokali, nima pa tiste palatalnosti, kot je značilna med rovtarskimi dialekti za horjulskega. Vpliv palatalnega izgovora je preglas a > e v nenaglašenem zlogu.

Tu sledi nekaj primerov za l', tudi sekundarni iz lʲɔ v različnih pozicijah:

a) pred zadnjimi vokali:

bɛlʲak, jɛblʲanʲa (po dissimilacijski redukciji prvega l' - a); kljč, kljū,
 pljčɛ; ʲntʲɛ, dʲɛtʲɛ, kʲʃlʲɛt; lɛdi, lɛšk (v lɛšk drɛk); lɛbmjūjɛ;

b) pred prednjimi vokali:

űlɛ, tʲrpljɛnɛ, ʒɛpljɛnɛ, űəɲlɛ, zʲpʲrʲɛnɛ, umrduɲɛ k inf. umrjɛf
 > umrvit (űtʲar jɛ umrduɲɛn utor [pʲri škafu, sodu] je umrv-
 ljen, wɛsɛlɛ, zʲlɛlɛ;

c) v izglasu, starem in po vokalni redukciji nastalem:

krʲal, bɛl (bolje), čjəul, dɛl (dalje);

č) v tujkah: kʲklɛ, ʲntʲɛ.

Navadni in mehki r

Skupini črê in žrê sta izgubili r, n. pr. čjədu, čjəduɲk, čjəul, čjəulɛɟa, čjəšnɛ, čjəšnu lʲəs, čɛpɛnɛ, čjəu (dvozložno) < črevo, čjəs, čjəzmɛ s sekundarnim podaljšanjem e-ja, žjəpɛ, toda žrɛbɛ in kot splošno slovensko žrɛm po žrdu s sekundarnim podaljšanjem e-ja, žjɛrʲ. Skupina čr je tudi še v črɛsl.

Palatalni r je razpadel v rj, n. pr. bjrjɛ, ɟɛsʲarjɛ, ɣsʲpʲadʲarjɛ, lʲpʲarjɛ, mɛʒlʲarjɛ, mjəurjɛ, pʲpʲjəurjɛ, utʲarjɛ (oltarja).

Po analogiji imamo r nam rj v ɣurjə, ɣurjəɣa < gorje (Ramovš, Hist. gram. II, str. 73), ɣawʲarjɛnɛ.

Začetni rj da ʲrj, prim. ʲrjɛt, ʲrjɛwɛm. O oblikah ʲrjəu, jɛrmen, ʒɛrjəjɟa, mʲrjəsc gl. Ramovš, Hist. gram. VII, str. 74, 75.

Disimilacija r - r > l - r je nastopila v primerih: gartroža > galtroža > gʲɥtʲrʲɛ, eksercirati > slɛcɛrat, disimilacija r - r > n - r v moržar > monžar, kar je dalo po metatezi mjəʒnʲar; disimilacija r - r > j - r imamo v primerih: farmoštʲar > fʲajmʲaštʲar, lorbar > lʲjəɲbʲar, gartre > ɣajtrɛ; v britkʲa mʲatrʲa < martra je v skupini rtr prvi r po disimilaciji onemel; za l - r > n - r navajam primer, ki sem ga tupatam slišal: ɣundjʲar < goldjʲinar, navadno ɣuldjʲar; metatezo l - r > r - l imamo v pʲuɛrʲlʲ.

Disimilacijski izpad imamo v besedah jěšprejń, rěita < retra, kr. im. čęņawārχ, čęņawāršč, čęņawāršk.

Iz péstuńa ima narečje píęstarna, za kar glej razlago v Ramovševi Hist. gram. VII, str. 83.

n, ń, m

Soglasniki *n, ń* in *m* postanejo pogosto zlogotvorni, če se vokal v šibki poziciji pred njimi ali za njimi reducira do omenitve, prim. mǎřņk, zǎřņk.

V splošnem so ti soglasniki v našem dialektu podvrženi asimilacijskim in podobnim pojavom, kot so značilni tudi za druga slovenska narečja.

Disimilacija *n - m > l - n* imamo v ājz|pōń < Eisenbahn, metatezo *n - r > r - n (m)* v rǎmbel; po metatezi je nastalo iz sǎńǎm > sǎmǎń sedanje sǎmǎ, adj. sǎmǎjńǎ nęđřǎle.

Kjer sta zaradi vokalne redukcije trčila dva *n*, ima narečje *n̄*, n. pr. žǎń < ženin, žǎńǎ < ženina.

V besedi spomńt, kjer je po onemitvi posttoničnega *-i-* nastala oblika spomńt > sponńt, se je iz *ou* razvil diftong *ou*, tako da imamo danes obliko spōńt. Podoben je bil razvoj v lǎkouń < lakomen in v slǎńk < slamnik. V neumen > neumen > nǎńm > nǎń, fem. nǎńǎ se je isti razvoj ustavil pri — *nn*.

Diferenciacijo *mn > ml* imamo v kǎmlę < kamenje, diferenciacijo *n - n > l - n* v jęplǎncǎ < apnenica, dalje v řǎcjǎń < řǎcjǎń < řcjǎń < encijan.

V řbęđń je ohranjena prvotna oblika brez začetnega *n* namesto navadnega nobeden (gl. Fr. Ramovš, Hist. gram. II, str. 99).

Prvotni *ń* je dal reflekse, kot jih kažejo naslednji primeri, razvrščeni po različnih pozicijah:

1. za naglašenim vokalom: swǎńę, skrǎńę, cǔjńę, čępǎńę, wǎjń, zǎjń, mǎjń, kōjń, gen. kōjńę, zǎřtǔjń, řǔjńę, řǎjńę (sanje), kǎmǎjńę, řǎmǎjń (semanji), řǎklęjńę, řǎlęjńę, kuręjńę, skęđǎjńę đǎle; *ń > j* imamo le v posameznih primerih: řǎžęjń (oženjen), řǎřjń (obrnjen), kǎmǎję poleg že navedenega kǎmǎjńę;

2. v začetku: nǐwǎ, nęřǎ, nǔǎ (njo), nęm (njemu);

3. za soglasniki: řǎkńę, kǔjńę, čǐǎńę, řjńę, prřńę, řsnę; řjń, skęđń, řǎbń (obenj).

Palatalizacija v obliki *jń* imamo pred velarnimi konzonanti: řřęjńkǎ, řřęjńku, řjńřđ (angelci), řǎklęjńsk, řǎřǎmęjńsk.

v, f

Prvotni *v* je v črnovrškem dialektu pred vokali nezaokroženi bilabialni *w*, n. pr. wǎń, wǎs, wǐń, węřǎk. Zlog zapirajoči *v* je *u*: řǐu, prōu, řjōu, đǎu. Izgovor v začetku zloga pred konzonantom se ravna po tempu govora in po stavčni zvezi, menjavata se *u* in *u*: *u* řǐř, ję *u*řę < je vpil, usǎk, nǐ usǎk.

Za omenitev *v*-ja med konzonanti navajam primere, ki so v obliki brez *v* sprejete tudi v knjižni jezik: řtōřf, řǎřf, čęřǎřf, cręm (toda řcwǎřf).

sãrpt, sãrbí, sríep. V skrûmbã (pomen: Geschwûr) pa imamo metatezo $ur > ru$.

V pred $uø$ iz o se je priličil temu samoglasniku in se z njim zlil, prim. ûæs, ûaða (v vodo), nã ûaðã, z ûælç, ûæsk, çãûæru, pãûædý, dûæje, dûælnã, dûæjčka, tûæj in po analogiji tudi tûjçã, tûjçe, kar je podprto še po naslonitvi na mûæj, mûjçã; tûer < tvor. Iz sãvora imamo namesto pričakovanega sûæã — sðura; nastalo po metatezi svora > sðura.

Intervokalistični labialni v pred nenaglašenim i (tudi i iz $ê$) je po redukciji i -ja in opustitvi labiodentalne zapore prešel v j , n. pr. dâj < davê, drêj (drevi), prâj < pravi, prâju, prâjã, tã prâj, kêj prâjstê, pãstâjm, pãstâjstê, pãstâjç, prâjçe, pãstâjçe, aždãju, aždãjã, çerçãjçã, nã çlâj, nã aãtâj k aãtãwã, sãmãçlâj < samoglavi, wãrtãçlâj, bãçûøj, sãnûøj, mãçûøj, çãstûøj, çãpûøjç, spûøjç, nã lëjm aãiæs, sljç, çrjç, toda nã nju analogiãno po drugih sklonih, tãçljç < toçljvini, løj, kr. i. çãdôjç proti u çãdãwç, tã nãj, nãjçã, pã nãjm, ç tã prëj mãs, s prëjçã, aãbrëj, tã prëjkãt, u krëj, çrëj (çrvi) < çrãj < çrøj < çrøvç < çrvi, mrëjç iz mrviti (prim. mrõwã, umrõuçen útar < umrvljen útor), u çlëj, mãrçejnã < mrhovina, pãstïerçejnã zãicã, sãsïedãj < sosedovi, ñãjçã. Iz tega pravila je nekaj izjem, ki jim je vzrok analogija, prim. poleg že navedenega nã nju še çjççã, çlõuç.

V besedi zvon in izvedenkah imamo prehod $u > ç$: ççûøn, ççõnc, ççõnç, ççunç. Še živa oblika pãççwãjnã bi kazala, da se je izvršil prehod po posredni stopnji $çç$: $zv > çç > çç$.

j, i

Karakteristiãna za naše nareãje sta dva po rezultatu nasprotna si pojava: nastanek in redukcija j -a v zaãetku besede oziroma zloga.

Zaãetni kratkonaglašeni i ni dal kot i v drugaãnih pozicijah ç, temveã jê: jêçlãçã < iglica, jëmïã < ime, jêwïær < iver; jêçrãt sê, jêçrãçê, jëmç < imèt, jën < in, jëskãt < iskat, na jësp < na ispi, jêç < iti, jënãk sê mu jê stûærç; pãjçskãt, çãjçç (zaiti).

Pred dolgim i in $iã$ (kakršnega koli izvora pa se je j naslednjemu i -jevskemu vokalu asimilirãl in se z njim zlil. Primeri: $iãçã$, $iãç$, $iãçer$, $iãt$, $iãdu$, $iãdã$, $iãst$ (jest), $iãrbãs$, $iãsç$ (jesiç), $iãsçãr$, $iãtkã$, $iãç$, $iãš$ (jež), $iãš$ (ješ), $iã$ (je, 3. os. mn.), $iãc$ (jedec), $iãrãf$ (jerob), $iãtrã$. Isto velja za intervokaliãno pozicijo: pãiãdu, bãjm sê, stãjm.

Prehodni j v naglašenem zlogu pred dentalnimi konzonanti se je pojavil v posameznih primerih, kot so naslednji: çûjçkãt, pûjçsk, çëjçst, aãbëjçst, çãçûøjçdã, pãt pãjççã, skûøjçs, pãjçš, flãjçstãr, dãrçãjçš, kurãjçç, pëjçsã, bëjççet, këjçš, këjçšã, aãbëjçš; pred -nk: swëjçnsk çlïõu, u swëjçnsk çlëj, tëjçnk, çrëjçnk, šçëjçnç, ušëjçnkãt, ëjçnkãt; prim. tudi bëjç < it. bene.

Znaãilen za ãrnovrški in nekatere druge rovtarske dialekte je pojav novega j pred k , g , h , ki so se pred naslednjim i ali e palatalizirali in se je njihov palatalni element prenesel prednje. Primeri: tãjç, u tãjçm urëmïãñ, kurãjç', sramãjç', çãjç, nã çãjç', çõjç', pãõjç', strõjç', aãtrõjç, u rõjç', rõjç (gen. sg), mûjç, kãbûjç', drûjç, drûjç' dãn, sûjç.

u sūiχm, u trūiχ' (trugi), dūəiγe (doge), mūəiķe, būəiχ' (bogi), rēiķe, nēiγe, aŕēiχ', strēiγe, γrēiχ', drēiγi (nom. pl.), bēiγe, sēiχi (nom. pl.), γlēiχi (nom. pl.), bāiķ' < biki.

p, b

Redukcija p-ja v skupini pt je nastopila v tēč < ptič, tīca, tīci < ptičji, kr. i. Tīčnca. Kot v drugih slovenskih dialektih je tudi v našem le tūj, tūje brez p. Intervokalična skupina pt je ostala: χārptā; prav tako tudi na koncu: χārpt, drōpt < drobit, toda škrōft < škropit (gl. Fr. Ramovš, Hist. gram. VII, str. 185).

Naj sledi še nekaj primerov za asimilacijske, disimilacijske in diferencijske pojave, tičoče se soglasnikov p in b:

šunīca < pšenica; klōučk < klobčak; ispa nam jēspa po acc. nā ispa, a loc. pravilno nā jēsp; špīca < stbica; zaštūəjñ < za — ob — sḡ — toñe (razlago gl. Fr. Ramovš, Hist. gram. VII, § 98).

t, d

Razvoj po analogiji vzpostavljene skupine tl, dl v part. praet. act. II glagolov I. vrste, 1. razr. se ujema z razvojem te skupine v zapadnih narečjih, predvsem v rovtarskih dialektih. Tu sledi par primerov iz nabranega materiala:

pādu, pādīā; iədu, iədīā; snīədu, snīədīā; ukrādu, ukrādīā; būədu, bōdīā; prīədu, prīədīā. Analogični prehod t > d po razmerju pasti: padla = mesti: medla = pade: mede se je izvršil pri glagolih: mēde, jē mēdī; cwāde, cwādīā cwādī; plēde, plēdīā; pāmēde, pāmēdīā.

Po diferenciaciji je skupina tl, dl prešla v nekaterih besedah v kl, γl, prim. klāčt, nā klīəχ poleg na tlīəχ, fiərkīc, fūərkīc, kānyīā, cīəγīc. Nasproti tem primerom pa imamo: pētlet, ūərtl, kītlē, cārtlet.

Prehod td, dn < kn, gn je nastopil v besedah knāi in γnār.

Za redukcijo dentalnega zapornika pred konzonomom naj služijo primeri: dīəc (dedec), γūəc (godec), pl. γūəc, pārc (prdec), iəc (jedec), žēfūəc.

Asimilacija dn > n imamo v takihle primerih: pōgne, brēzn, žāļasn, asimilacija tn > n pa n. pr. v kāsničā ali kusničā < kostnica. Izpad t v skupini stl je nastopil v primerih, kot pūəsle < postelja, rāslōu za razstlal. Pojav zr > zdr, pogosten tudi v drugih slovenskih dialektih, imamo v: zdrēu, zdrīəlā, zdārū in zdārcē < zrnce.

Kjer sta zaradi redukcije nenaglašanih vokalov trčila dva t, imamo danes dolgi t̄, n. pr. pōt̄ (potiti); isto je nastopilo pri t iz asimilacije dt > tt, prim. χōt̄ (hoditi), zaγrēt̄ < zagradiť.

Asimilacijski pojav je pōpīāt > podplat.

Zapornik t (po asimilaciji iz d) se je s pripornikom š zlil v afrikato č v besedi pačēť < podšit (pačēť čīəulē), pačēdunk (podplat).

Kbdi > kdi je z redukcijo d-ja dalo ki; tako tudi nākiər in rel. kiər. Iz kateri imamo kiər, -a.

Prehod tk > χk se je izvršil v χkāt, χkāuc.

k, g, χ

G je v črnovrškem narečju prišel v pripornik γ, pred pavzo v χ. Za različne asimilacijske in drugačne prilagoditve soglasnikov k, γ in χ njihovi sosesčini navajam naslednje primere:

gk > *χk*: mēχkə, mēχku, mēχki, lōχkə, lōχk (adv.), lāχku (adj.), lāχki;

kr > *χr*: χrāstə, χrūškə;

km > *χm*: χmēt, χmētijē, χmīətušk, χmāł, χ mēñ, χ mīs;

gl < *l*: glih > liχ, ūərļē, ūərļečē, zlāχnk, zliχət; v ūəγtca < ūəγlŋca < oglemica pa je l po asimilaciji na ŋ izpadel.

Iz prgišče imamo v današnjem govoru pērišē po razvoju prgišče > prjišē > pērišē. Za g > j prim. še: gērob > iərəf, Gēra > iərə, margēta > mārīətə, jēšprēñ.

G se je reduciral v jānca, jānc (gl. Fr. Ramovš, Hist. gram. VII., str. 248).

O takih primerih c, z < k, g po drugi praslovanski palatalizaciji, kot so n. pr. oblike taciχ, usācγə, nə kləbūc, pər təbāc, nə mīāc gl. še v poglavjih oblikoslovja.

č, šč

Iz čk je po disimilaciji zapornega elementa afrikate nastalo šk v besedi pāškə < pōčka.

Skupina šč se je poenostavila v š, prim. klīəšē, pašāwə, kušīcə, pēšānc, zərāšen, išem, γušāwə, pišukə, šīpət, plājš, ləšīnə, tūəršcə.

Na novo se je pojavila skupina šč po redukciji vokala med š in č, n. pr. prēšč, gen. prēšičē.

OBLIKOSLOVJE

NOMINALNA SKLANJATEV

Ženska a-jevska sklanjatev

Zaradi akcentskih premikov mǝglà > mǝgla in okô > òko ter izenačenj po analogiji je sklanjatev a-jevskih debel razen maloštevilnih izjem enotna, to se pravi, naglas in kvaliteta naglašenege zloga ostaneta v vseh sklonih ista, končnice pa so le v toliko različne, kolikor to zahtevajo glasoslovni zakoni.

Za sklanjatev samostalnikov, ki imajo v knjižnem jeziku dolgi raštoči naglas na nezadnjem zlogu z izjemo samostalnikov tipa gora in žena in samostalnikov z dolgim padajočim naglasom tipa beseda, naj služi primer lípa:

Sg. nom.	lípa	pl. lípe	du. líp
gen.	lípe	líp	líp
dat.	líp	lípam	lípam
acc.	lípa	lípe	líp
loc.	líp	lípaχ	lípaχ
instr.	pǝd lípa	lípam	lípam

Dvojina je ohranila svojo obliko le v nom. in acc., drugi skloni so se izenačili z oblikami pl.

Po tem primeru se sklanjajo samostalniki, kot n. pr. bâba, urâna, járaða, pâlcǝ, lâkǝta, mîera, mîza, wîwǝrcǝ, žlîca, brîeza, rîepǝ, dǝlîna, brâda, brâna, brâzda, cîena, zîma, dǝržîna; pačûera, žûpa, žâba, mâčka cîesta, smrîka, râma.

V skladu s palatalizacijo, obravnavano v poglavju o volaku a, so oblike: χîše (nom. sg.), pǝt χîše, χîšem, χîšeχ; nominativi γrîže, wîže, rûæže, kûæže, skûærje, neǝiale, χûæje, tûæče, srîæče.

Samostalniki na -va imajo po glasovnem zakonu avi > aǝ v sklonih s končnico -i diftong -aǝ, prim. dat. sg. krâǝ, loc. na γlǝǝ; samostalnik nîwǝ ima analogično obliko na nîǝ namesto *nî; prim. dalje: pǝstǝǝ < postavi, u trǝǝ < travi, na ǝtǝǝ < otavi, u jǝpǝǝ < Vipavi.

Za to, kako vpliva glasoslovno pravilo o palatalizaciji konzonantov k, g h pred e in i, naj služi sklanjatev samostalnika mûza:

Sg. nom.	mûχ̣a	pl. mụ̂χ̣e	du. mụ̂χ̣'
gen.	mụ̂χ̣e	mụ̂χ̣	mụ̂χ̣
dat.	mụ̂χ̣'	mụ̂χ̣am	mụ̂χ̣am
acc.	mụ̂χ̣a	mụ̂χ̣e	mụ̂χ̣'
loc.	mụ̂χ̣'	mụ̂χ̣aχ	mụ̂χ̣aχ
instr.	mụ̂χ̣a	mụ̂χ̣am	mụ̂χ̣am

Za sklanjatev samostalnikov z debelskim samoglasnikom o ali e in prvotnim naglasom na končnici naj služi primer kôša:

Sg. nom.	kôša	pl. kôše	du. kôš
gen.	kôše	kôš	kôš
dat.	kôš	kôšam	kôšam
acc.	kôša	kôše	kôš
loc.	kôš	kôšaχ	kôšaχ
instr.	s kôša	kôšam	kôšam

Nadaljnji primeri: kôza, γôra, rôsa, smôla, wôda, γôsa; mêtla, sêstra, têtā, zêmlē, ženā, mēje (pomen: gozd); po analogiji tudi stôpne, pêtā, a še stûpa.

V gen. pl. je analogična oblika izpodrinila organsko z novim akutom, žive pa so še oblike z nazaj pomaknjenim cirkumfleksom: u γûəra, nā ūəda, u zīəmlē itd.

Analogično izenačenje naglašenevokala v posameznih sklonih, kot ga kaže primer kôša, ni nastopilo v toliki meri v samostalniku noga, po katerem se ravna pod vplivom analogije tudi samostalnik roka. Sklanjata pa se te besedi takole:

Sg. nom.	nôγa, rôka	pl. nệγe, rệke	du. nộχ', rộk'
gen.	nộγe, rộke	nụ̂əχ, rụ̂ək	kot. pl.
dat.	nộχ', rộk'	χ nộγam, rộkam	kot. pl.
acc.	nộγa, rộka, nā nụ̂əγa,	nệγe, rệke	= nom.
loc.	nā nộχ', nā rộk'	nā nộγaχ, rộkaχ	kot. pl.
instr.	z nụ̂əγa, z rụ̂əkā	z rạ̄kām, nāγām	kot. pl.

Sklanjatev samostalnika stāza

Sg. nom.	stāza	pl. stāze	du. stās
gen.	stāze	stās	kot. pl.
dat.	stās	stāzām	kot. pl.
acc.	stāza	stāze	= nom.
loc.	nā stās	stāzaχ	kot. pl.
instr.	pāt stāza	stāzām	kot. pl.

Nadaljnji primeri: dāska; bāza, gen. sg. bạ̄ze, dat. sg., loc., sg. bạ̄χ', nom. acc. pl. bạ̄ze; γlōunē; mrōwa; nẹ̄ške; rōunā; tāmā; tārskā.

Sklanjatev samostalnika na -ja

Sg. nom.	zmeŋtjje	pl. zmeŋtjje	du. zmeŋtj
gen.	zmeŋtjje	zmeŋtj	kot. pl.
dat.	zmeŋtj	zmeŋtjjem	kot. pl.
acc.	zmeŋtjje	zmeŋtjje	= nom.
loc.	zmeŋtj	zmeŋtjjez	kot. pl.
instr.	zmeŋtjje	zmeŋtjjem	kot. pl.
Sg. nom.	skûarje	pl. skûarje	du. skûari
gen.	skûarje	skûari	kot. pl.
dat.	skûari	skûarjem	kot. pl.
acc.	skûarje	skûarje	= nom.
loc.	skûari	skûarjez	kot. pl.
instr.	skûarje	skûarjem	kot. pl.

Med a-jevška debla sta se v večini sklonov uvrstila tudi samostalnika mati in hči. Oblike sklanjatve pa so naslednje:

Sg. nom.	mâŋ, žčī	pl. mâtere, žčīere	du. mâtēr, žčīēr
gen.	mâtere, žčīere	mâtēr, žčīēr	kot. pl.
dat.	mâtēr, žčīēr	mâtērām, žčīērām	kot. pl.
acc.	mâtēr, žčīēr	mâtere, žčīere	= nom.
loc.	mâtēr, žčīēr	mâtērāz, žčīērāz	kot. pl.
instr.	z mâtērje, žčīērjə	mâtērām, žčīērām	kot. pl.

Palatalizacija. Spremembe guturalov po drugi praslovanski palatalizaciji so ohranjene le v posameznih oblikah, povečini pa žive le analogične oblike. Tako slišimo tu pa tam *u rōc* poleg *u rōjk'*; zveza na mlâc se je obdržala kot ledinsko ime, c se je prenesel po analogiji celo v acc. in nom.; na vprašanje kam? se glasi odgovor: *na mlâca*, nom. pa je tudi *mlâca*.

Sklanjatev i-jevskih debel

Enozložnice s kratkim naglom v nom. sg.

Sg. nom.	nĕŋ	pl. nĭŋ	nĭŋ
gen.	nĭŋ	nĭŋ	kot. pl.
dat.	nĭŋ	nĭŋm	kot. pl.
acc.	nĕŋ	nĭŋ	= nom.
loc.	nĭŋ	nĭŋz	kot. pl.
instr.	z nĭtje	nĭŋm	kot. pl.

Nadaljnji primeri: *rĕŋ*, *kăjĭŋŋŋŋ*, *mĕŋ*.

Sklanjatev enozložnic z dolgim naglasom v nom. sg.

Sg. nom.	kûäst	pl. kwăsti	du. kôŋŋ
gen.	kwăsti	kustĭ	kot. pl.
dat.	kôŋŋ	kustĭəm	kot. pl.
acc.	kûäst	kwăsti	= nom.
loc.	na kôŋŋ	kustĭəz	kot. pl.
instr.	s kăŋŋtjūə	kusmĭ	kot. pl.

Nadaljnji primeri: čāst, gen. sg. čēsti, loc. sg. bēf u čēsf; dļān, gen. sg. dļāni, loc. nā dļān; īat, gen. sg. jēdi, loc. sg. jēf; kļūap, gen. kļāpi, loc. nā kļūap, instr. pāt kļāpjūa; lāš, gen. lāži, loc. nā lāš, nom. pl. lāži; lūč, gen. sg. lūč, loc. sg. pā lūč, instr. z lūčjē, pl. lūč; māst, gen. sg. māsti, loc. sg. u mās; mūāč, gen. sg. māči, loc. sg. pā mōč, instr. sg. z mačjūa; nūāč, gen. sg. dā nāči, loc. sg. pā nōč, pl. nāči, nāči itd.; ūas, gen. sg. āsi, loc. nā ōs; pīāč, gen. sg. pēči, loc. nā pēč, instr. pāt pēčjūa; pīast, gen. pēsti, loc. u pēsf, instr. s pēstjūa; pūat, gen. sg. s pūaf, loc. nā pūaf, instr. pāt pūatjē; rīāč, gen. sg. rēči, loc. sg. pā nābēn rēč; rēš, gen. sg. rēži; skārp, gen. sg. skārbi; slāst, gen. sg. slāsti; smīat, gen. sg. smēti, pl. smēti; smārt, gen. dā smārt, pret smārtjē; sōu, gen. sāli, loc. sg. u sōl, instr. sg. saļjūa; strān, gen. sg. strāni, loc. pā strān; smāči (pomen: sani), nā smačīaχ, smačmī; stwār, gen. sg. stwāri, loc. sg. pā nābēn stwār, instr. stwarjūa; ūš, gen. sg. wāši, pl. wāši; wās, gen. sg. wāsi, loc. sg. nā wās, instr. sg. zā wāsjūa; wīast, gen. sg. wēsti, loc. sg. nā wēsf; ūrōu, gen. urōwi, loc. sg. nā ūrōu (analogični obliki); zwīar, gen. sg. zwēri; žērt, gen. sg. žērdi.

Kot primer sklanjatve za drugačna i-jevska ženska debila naj služi samostalnik čēlūst:

Sg. nom.	čēlūst	pl. čēlūst	du = pl
gen.	čēlūsf	čēlūsf	
dat.	čēlūsf	čēlūstm	
acc.	čēlūst	čēlūst	
loc.	čēlūst	čēlūstχ	
instr.	čēlūstjē	čēlūstm	

Pripombe k posameznim samostalnikom: kākūoš je nom., gen., dat., acc. in loc. sg., pl. nom. kākūoš, loc. kākūošēχ, instr. s kākūošēm; pāmūāč, gen. pāmāči, instr. s pāmāčjūa; snōžēt, gen. snažīat, loc. nā snažīaf, instr. nāt snažīatjē; mīsu, gen. mīs], instr. z mīas]jē, pl. nom. mīs], loc. u mīsleχ.

Moška sklanjatev

Sklanjatev samostalnikov tipa brāt s prvotnim dolgim rastočim naglasom na nezadnjem zlogu

Sg. nom.	brāt	pl. čas	du. brāta
gen.	brāta	času	brātu
dat.	brāt	časam	brātām
acc.	brāta	časē	brāta
loc.	brāt	časīχ	brātāχ
instr.	z brātām	časam	brātām

Primeri: γrāχ, γrāχa; jēχ, jūγa; krēj, krājē; sēr, sīra; tēč, tīčē; sem spadajo zlasti številne tujke: dāc, dāca; fānt, fānta; fēt, fīta; γlāš, γlāžē; γrānt, γrūnta; γwānt, γwānta; lēft, lūfta; plāc, plāca; šac, šāca; špās, špāsā; štānt, štānta; štēχ, štīχa; žlāk, žlākā. Pri večzložnih samostalnikih se je skrajšani akut pomaknil nazaj, prim. člōuk, člāwīekā; kōžēχ, kažūχa.

Sklanjatev samostalnikov tipa konj s prvotnim naglasom na končnici

Sg. nom.	kôjín, kôsc	pl. kôjín, kôscé	du. kôjine, kôcə
gen.	kôjine, kôscə	kûəjín, kôscu	kot pl.
dat.	kôjínu, kôscu	kôjineṃ, kôscəṃ	kot pl.
acc.	kôjine, kôscə	kôjine, kôje, kôscə	= nom.
loc.	kôjín, kôsc	kûəjínχ, kôscəχ	kot pl.
instr.	s kôjineṃ, kôscəṃ	s kûəjínχ, kôscəṃ	kot pl.

Nadaljnji primeri: γrôp, γrôbə; bôp, bôbə; ətrôk, gen. ətrôkə, dat. ətrûək, acc. ətrôkə, loc. ətrûək, instr. z ətrôkəṃ, pl. nom. ətrôc, gen. ətrûək, dat. ətrôkəṃ, acc. ətrôkə, loc. pə ətrûécχ, z ətrûéc; kônc, kôncə; bôχ, bôχə; kôtu, kôtlə, loc. u kôtl; knôf, knôfə; ôru, ôrlə; ôγú, ôγne; lône, lônə; pôst, pôstə; zγônc, zγôncə; pôt, pôdə; drêk, loc. u drêk, pl. drêk'; cwêk, nə cwêk, pl. cwêk'; strôp, na strûəp, pat strôpəṃ.

Sklanjatev samostalnikov tipa päs

Sg. nom.	päs	pl. päs	du. päsə
gen.	päsə	päsu	kot pl.
dat.	päsu	päsəṃ	kot pl.
acc.	päsə	päsə	päsə
loc.	päs	päsəχ	kot pl.
instr.	s päsəṃ	päsəṃ	kot pl.

Tako se sklanjajo: bät, bätə; däs, gen. däsə, dat. däzi, acc. däs, loc. nə däzi, instr. däsəṃ; käs, käsə; po analogiji tudi bək, gen. bəkə, dat. γ bək, loc. pə bək, instr. z bəkəṃ, pl. nom. bəjk', acc. bəjkə; naslonitev na bät, päs itd. je očitna tudi v debelnem vokalu ə, namesto katerega bi pričakovali e, kot v dēm, dīmə. Sem spadajo tudi samostalniki, ki so šele po vokalni redukciji postali enozložni, n. pr. bəzγ, bəzγə; čəbər, čəbrə; tudi ləχt, ləχtə, nə ləχt; sāmŋ, gen. sāmne; stəbər, stəbrə.

Enozložnice z dolgim padajočim naglasom

Sg. nom.	zît	tətöujə, tətjə
gen.	zêdu	tətöu
dat.	zît	tətôwəṃ
acc.	zît	tətôwə
loc.	na zît	tətôwəχ
instr.	zîdam	tətôwəṃ

Primeri:

bûəχ, gen. bəγə	γûət, gen. γūədu
brîəχ, gen. brëγə	γnûəi, gen. γnəjə
dâr, gen. dăru	γrât, gen. γrădu
glâs, gen. γlăsu	kwâs, gen. kwəsu

lân, gen. lânu
 lās, gen. lāsu, pl. lāsje, gen. lās,
 dat. lāsīəm, acc. lāsi, loc. lāsīəχ,
 instr. lāsmī
 līət, gen. lēdu
 līəs, gen. lēša
 lūəχ, gen. lāγə (da Mārziγə lāγə)
 lūəi, gen. lāje
 māχ, gen. māχu
 mīəχ, gen. mēχu
 mīət, gen. mēdu
 mīr, gen. mēru
 mūəst, gen. māstu
 nūəχt, gen. nāχtu
 mūəš, gen. māžə
 pās, gen. pāsu
 plūət, gen. plātu
 pūət, gen. pātu
 prāχ, gen. prāχu
 rīət, rēdu
 rūəp, gen. rābu

rūəχ, rāγə, z rūəγəm, acc. pl. rēiγə
 rūət, rādu
 sāt, sādu
 sīn, gen. sēnu, dat. sēnūəi, acc.
 sēnu, loc. sēnūəi, instr. sīnəm,
 pl. nom. sēnūəi, gen. sēnū
 smrāt, gen. smrādu
 slīət, gen. slēdu
 stān, gen. stānu
 strāχ, gen. strāχu
 tāt, tātu
 ūəs, gen. wāzə
 ūrāt, gen. ūrātu
 zūəp, gen. zābə, loc. sg. nā zōp,
 instr. sg. zūəbəm, nom. pl. zābjə,
 gen. pl. brəz zūəp, acc. pl. əb
 zābi, u zūəbə, loc. pl. u zābīəχ,
 instr. pl. zābmī
 swīət, gen. swētə
 črōū, gen. črōwə, pl. črēi

Tip γrīəχ s prvotnim kratkim naglasom na zadnjem zlogu

Sg. nom.	γrīəχ	pl. γrēiχ'	du. γrīəχə
gen.	γrīəχə	γrīəχu	kot pl.
dat.	γrīəχ	γrīəχəm	kot pl.
acc.	γrīəχ	γrēiχə	γrīəχə
loc.	γrīəχ	γrīəχəχ	kot pl.
instr.	γrīəχəm	γrīəχəm	kot pl.

Primeri: χlīəu, gen. χlīəwə, loc. u χlēi; kəwāč, gen. kəwāčə; χrāst, χrāstə. Sem gredo tudi nekaiere enozložnice z dolgim padajočim naglasom, ki pa se ni premaknil, tako n. pr. brūs, brūsa; klūnə.

Pripombe k sklanjatvi samostalnikov moškega spola

I-jevske, u-jevske in sklanjatve osnov na soglasnik današnja slovenščina nima več. Te kategorije so se izenačile z o-jevskimi debli. Le posamezne besede in posamezna sklonila se še upirajo izenačenju. To velja tudi za črnovrško narečje. Posamezni ostanki sicer že izumrlih kategorij so razvidni že iz doslej navedenega materiala. Tu slede le primeri ohranjenih starin, ki doslej še niso bili omenjeni.

I-jevska sklanjatev je ohranjena pri samostalniku ljudje s tole fleksijo:

nom. lēdjə, gen. lēdi, dat. lēdiəm, acc. lēdi, loc. lēdiəχ, instr. z lēdmī.
 K samostalniku vol se glasi instr. pl. z ūəlχ; sliši se tudi s kūəiχ.

Pogostna je v nom. pl. končnica je i-jevskih debel, združena včasih z ovi u-jevskih debel, n. pr. lëdjë, zăbjë, wëtröujë, jüdjë, lăsjë, brătjë, žmîotjë, tătöujë, măžjë poleg mažûəi, řaspûədjë, tătjë poleg tătûəi in tătöujë, řastûəi, senûəi, tudi řastöujë.

Sklanjatev samostalnikov srednjega spola

Sklanjatev samostalnikov tipa leto

(Samostalniki s prvotnim dolgim rastočim naglasom na nezadnjem zlogu in samostalniki z naglasom, premaknjenim na predzadnji dolgi zlog.)

Sg. nom.	lîət	pl. lîətə	du. lîəf
gen.	lîətə	lîət	kot pl.
dat.	lîət	lîətəm	kot pl.
acc.	lîət	lîətə	lîəf
loc.	lîəf	lîətəχ	kot pl.
instr.	lîətəm	lîətəm	kot pl.

Sg. nom.	pûələ	pl. pûələ	du. pûəl
gen.	pûələ	pûəl	kot pl.
dat.	pûəl	pûələm	kot pl.
acc.	pûələ	pûələ	pûəl
loc.	pûəl	pûələχ	kot pl.
instr.	pûələm	pûələm	kot pl.

Primeri: jâpk, jûtəř, kulîən, kəpît, kurît, mətəwîf, sît, žit; âpŋ, dlîət, ŋnîəzd, ličë, mlîək, pîsm, pîâtŋ, šîf, žëliəs.

Sklanjatev samostalnika vrata: nom. ŋrâta, gen. ŋrât, dat. ŋrâtəm, acc. ŋrâta, loc. nə ŋrâtîχ, instr. zə ŋrâfm.

Sklanjatev samostalnikov tipa okô z akcentskim premikom okô > ôko

Sg. nom.	mësu	pl. čîəwə
gen.	mëşə	čîəŋ
dat.	mîəs	čîəwəəm
acc.	mësu	čîəwə
loc.	mîəs	čîəwəχ
instr.	mîəsəm	čîəwəəm

Primeri: bləŋu, gen. bləŋə, loc. ŋ blâś, instr. sŋ. z blöŋəm z o < a po asimilaciji na î; nëbu, gen. nëbə, loc. nə nîəp, instr. pəd nîəbəm; prăsu, gen. prăşə; tëştu, gen. tëştə; şən, gen. şəŋə, loc. nə sîəŋ, instr. s sîəŋəm; şărcë, gen. şărcə, pl. şărcə; dolgi široki ê je v srëbar, gen. srëbrə.

Osnove na soglasnik

Osnove na -s: čëu (dvozdložno), gen. čëwîəsə, pl. čîəwə; drîəu (analogična oblika), gen. drëwîəsə; dröu, drëwîəsə se rabi v pomenu plug; pl. nëbîəsə; kuḡḡu, gen. kulîəsə, dat. kulîəs, acc. kuḡḡu, loc. nə kulîəs, instr. kulîəsəm, pl. nom. kulîəsə, gen. kulîəs, dat. kulîəsəm, acc. kulîəsə, loc. kulîəsəχ, instr. kulîəsəm; ḡjē, gen. ḡîəsə, loc. nə ḡîəs, instr. z ḡîəsəm; ḡku, gen. ḡčîəsə, dat. ḡčîəs, acc. ḡku, loc. nə ḡčîəs, instr. z ḡčîəsəm, pl. nom. ḡčî, gen. ḡčî, dat. ḡčîəm, acc. ḡčî, toda ûəč < v ôčî, loc. ḡčîəχ, instr. z ḡčmî; tēlu, gen. tēlîəsə; wəχu, gen. wəšîəsə, acc. wəχu, toda zə ûχ, pîš mē ûχ; sem spada tudi samostalnik dno v pomenu dno pri sodu, škafu in pd.: nom. dnū gen. sg. dnîəsə, du. dnîəs, pl. dnîəsə.

PRIDEVNIK

Določna oblika se loči od nedoločne 1. po končnici samo v nom. sg. m., kjer je reducirani i pustil sled v palatalizaciji konzonanta pred njim, prim mlât: tə mlâf, in v nom. in acc. sg. n. takih pridevnikov, ki so pri akcentskem premiku okô > ôko ohranili končnici u > o, medtem ko je ta v določni obliki reduciran do omenitve, prim. drəyu: tə drəχ; 2. v določenih primerih po naglasu in naravi naglašnega vokala; 3. po tem, da spremlja določeno obliko proklitični tə, enak za vse spole in vsa tri števila, nedoločna pa ima pred seboj nedoločni člen ḡn, ḡnə, ḡn ali pa nastopa brez njega.

Določne in nedoločne oblike imajo sicer iste končnice, kot so razvidne iz tabele na str. 33. K temu so potrebne naslednje pripombe:

Dvojinske oblike v gen., dat., loc. in instr. so se izenačile z množinskimi.

Gen. in loc. pl. sta ohranila i v končnici -iχ, ko bi pričakovali redukcijo, ki je sicer nastopila v takih pozicijah; ta pojav bo v zvezi z naslonitvijo na osebni zaimék iχ < jih.

Ohranjene spremembe konzonantov po drugi praslovanski palatalizaciji niso redke, n. pr. drāžḡ, ḡlūžḡ, ḡḡbḡčḡ, nāžḡ.

Naslednji izbor pridevnikov je razdeljen v skupine po akcentskem kriteriju.

Motnje pri določenih metatoniranih oblikah po analogiji in drugih vplivih so iz sedanje razvojne stopnje našega dialekta, ki ne loči več padajočega in rastočega akcenta, le deloma razvidne, namreč le toliko, kolikor odsevajo iz narave naglašnega vokala.

Pridevniki tipa mlâd s prvotnim padajoče naglašnim korenskim vokalom

(Gl. tabelo str. 34! Pri pridevnikih naslednjega izbora so navedene nedoločne oblike za nom. sg. m., f. in n., za gen. sg. m. in nom. pl. m., določni obliki za nom. in gen. sg. m., ostale pa le, če se po akcentu ali kako drugače ločijo od oblik vzorca na str. 34.)

blîət, blîəḡ, blîədu, blîəḡḡ, blîədi; tə blîəf, tə blîəḡḡ;
cîəu, cîəḡ, cēlu, cîəḡḡ, cēli; tə cîəl, tə cîəḡḡ;

Ednina

Moški spol		Ženski spol		Srednji spol		
	Določna oblika	Nedoločna oblika	Določna oblika	Nedoločna oblika	Določna oblika	Nedoločna oblika
nom.	tā bīəl	bīəy	tā bīəŋa	bīəŋa	tā bīəl	bīəl
gen.	tā bīəlŋa	bīəlŋa	tā bīələ	bīələ	tā bīəlŋa	bīəlŋa
dat.	tā bīəlm	bīəlm	tā bīəl	bīəl	tā bīəlm	bīəlm
acc.	= nom. ali gen.	= nom. ali gen.	tā bīəŋa	bīəŋa	tā bīəl	bīəl
loc.	pār tā bīəlm	bīəlm	tā bīəl	bīəl	tā bīəlm	bīəlm
instr.	s tā bīəlm	bīəlm	tā bīəŋa	bīəŋa	tā bīəlm	bīəlm

Množina

Moški spol		Ženski spol		Srednji spol		
	Določna oblika	Nedoločna oblika	Določna oblika	Nedoločna oblika	Določna oblika	Nedoločna oblika
nom.	tā bīəl	bīəl	tā bīələ	bīələ	tā bīələ	bīələ
gen.	tā bīəliχ	bīəliχ	tā bīəliχ	bīəliχ	tā bīəliχ	bīəliχ
dat.	tā bīəlm	bīəlm	tā bīəlm	bīəlm	tā bīəlm	bbīəlm
acc.	tā bīəle	bīəle	tā bīəle	bīəle	tā bīəle	bīəle
loc.	tā bīəliχ	bīəliχ	tā bīəliχ	bīəliχ	tā bīəliχ	bīəliχ
instr.	tā bīəlm	bīəlm	tā bīəlm	bīəlm	tā bīəlm	bīəlm

Dvojina

Moški spol		Ženski spol		Srednji spol		
	Določna oblika	Nedoločna oblika	Določna oblika	Nedoločna oblika	Določna oblika	Nedoločna oblika
nom.	tā bīəŋa	bīəŋa	tā bīəl	bīəl	tā bīəl	bīəl
gen.	tā bīəliχ	bīəliχ	tā bīəliχ	bīəliχ	tā bīəliχ	bīəliχ
dat.	tā bīəlm	bīəlm	tā bīəlm	bīəlm	tā bīəlm	bīəlm
acc.	tā bīəŋa	bīəŋa	tā bīəl	bīəl	tā bīəl	bīəl
loc.	tā bīəliχ	bīəliχ	tā bīəliχ	bīəliχ	tā bīəliχ	bīəliχ
instr.	tā bīəlm	bīəliχ	tā bīəlm	bīəlm	tā bīəlm	bīəlm

Ednina

	Moški spol		Ženski spol		Srednji spol	
	Določna oblika	Nedoločna oblika	Določna oblika	Nedoločna oblika	Določna oblika	Nedoločna oblika
nom.	tə mlâf tə stâr	mlât stâr	tə mlâdɔ tə stâɔ	mlâdɔ stâɔ	tə mlât tə stâr	mlâdu stâru
gen.	tə mlâdʔɔ tə stârʔɔ	mlâdʔɔ stârʔɔ	tə mlâde tə stâre	mlâde stâre	tə mlâdʔɔ tə stârʔɔ	mlâdʔɔ stârʔɔ
dat.	tə mlâdʔm tə stârm	mlâdʔm stârm	tə mlâf tə stɔr	mlâf stâr	tə mlâdʔm tə stârm	mlâdʔm stârm
acc.	tə mlâdʔɔ tə stârʔɔ	mlâdʔɔ, mlât stârm	tə mlâdɔ tə stâɔ	mlâdɔ stâɔ	tə mlât tə stâr	mlâdu stâru
loc.	tə mlâdʔm tə stârm	mlâdʔm stârm	tə mlâf tə stɔr	mlâf stâr	tə mlâdʔm tə stârm	mlâdʔm stârm
instr.	tə mlâdʔm tə stârm	stârʔɔ, stâr mlâdʔm	tə mlâdɔ tə stâɔ	mlâdɔ stâɔ	tə mlâdʔm tə stârm	mlâdʔm stârm

Množina

	Moški spol		Ženski spol		Srednji spol	
	Določna oblika	Nedoločna oblika	Določna oblika	Nedoločna oblika	Določna oblika	Nedoločna oblika
nom.	tā mġāf tā stār	mġādi stāri	tā mġāde tā stāre	mġāde stāre	= ženskemu spolu	
gen.	tā mġādiġ tā stāriġ	mġādiġ stāriġ	tā mġādiġ tā stāriġ	mġādiġ stāriġ		
dat.	tā mġādġm tā stārm	mġādġm stārm	tā mġādġm tā stārm	mġādġm stārm		
acc.	tā mġāde tā stāre	mġāde stāre	tā mġāde tā stāre	mġāde stāre		
loc.	tā mġādiġ tā stāriġ	mġādiġ stāriġ	tā mġādiġ tā stāriġ	mġādiġ stāriġ		
instr.	tā mġādġm tā stārm	mġādġm stārm	tā mġādġm tā stārm	mġādġm stārm		

Dvojina

	Moški spol		Ženski spol		Srednji spol	
	Določna oblika	Nedoločna oblika	Določna oblika	Nedoločna oblika	Določna oblika	Nedoločna oblika
nom.	tā mġāda tā stāra	mġāda stāra	tā mġāf tā stār	mġādi stāri	= ženskemu spolu	
gen.	= pl.	= pl.	= pl.	= pl.		
dat.	= pl.	= pl.	= pl.	= pl.		
acc.	= nom.	= nom.	= nom.	= nom.		
loc.	= pl.	= pl.	= pl.	= pl.		
instr.	= pl.	= pl.	= pl.	= pl.		

drâx, drâŷa, drâŷu, drâžŷa, drâŷi; ta drâix, ta drâžŷa, gen. sg. f.
 nom., acc. pl. f., acc. pl. m., n. drâiŷe, gen. loc. pl. drâiz;
 ŷlûx, ŷlûŷa, ŷlëxu, ŷlûžŷa, ŷlëixi, dalje kot drâx;
 ɣnîŷ, ɣnîŷa, ɣnëŷu, dalje kot cîœu;
 ɣûœst, ɣûœsta, ɣuâstu, ɣûœžŷa, ɣuâsti; ta ɣûœst, ta ɣûœžŷa;
 ɣârt, ɣârda, ɣârdu, ɣârđŷa, ɣârđi; ta ɣârt, ta ɣârđŷa;
 žût, žûda, žuâdu, žûđŷa, žuâdi; ta žût, ta žûđŷa;
 krîŷ, krîŷa, krëu, krîŷa (analogično namensto krîŷa), krëwi (ana-
 logično namesto krëj); ta krîŷ (anal.), ta krîŷa;
 ta liœu, ta liœa, ta liœu, ta lëiŷa, s ta lëim ačfœsam, u ta lëi rôjk';
 liœp, liœpa, lëpu, liœpa, lëpi; ta liœp, ta liœpa;
 mlâd, gl. str. 34.
 nâx, nâŷa, nâŷu, dalje kot drâx;
 pûst, pûsta, pâstu, pûžŷa, pâsti; ta pûst, ta pûžŷa;
 slân, slânŷa, slânu, slânŷa, slâni; ta slân, ta slânŷa;
 sûx, sûŷa, sâxu, sûžŷa, sâixi, ta sûix, ta sûžŷa, sûix;
 tûst, tûsta, tûstu, tûžŷa, tûsti; ta tûst, ta tûžŷa;
 târt, târda, târdu, târđŷa, târti; ta târt, ta târđŷa;
 zlât, zlâta, zlâtu, zlâđŷa, zlâti; ta zlât, ta zlâđŷa;
 žîŷ, žîŷa, žëu (dvozložno), dalje z enakimi analogijami kot krîŷ:
 žîŷa, žëwi, ta žîŷ, ta žîŷa;
 swîœt, swîœta, navadno v proklitični rabi; swët Štîœfan, a swët
 Jâkâp ipd.

Pridevniki tipa stâr s prvotno rastočim korenskim vokalom

Ta tip je razen v nom. m. dol. obl. (pri nekaterih pridevnikih tudi tu) izenačen s tipom mlâd); izvzete so tudi nekatere oblike za nom. sg. n. (sîf) in nom. pl. m. (sîf). Gl. tabelo na str. 34!

Primeri:

čîst, čîsta, čëstu, čîžŷa; ta čîst, ta čîžŷa;
 dœux, dœuŷa, dœuŷu, dœužŷa; ta dœux, ta dœužŷa, ta dœuiz;
 ta mâl, ta mâla, ta mâlŷa;
 ta prâi, ta prâŷa, ta prâŷu, ta prâiŷa, ta prâim itd.;
 sêf, sîta, sît, pl. sîf, sîte; ta sîf, ta sîđŷa;
 sîu, sîŷa, sëu, sîŷa, sëwi; ta sîu, ta sîŷa;
 slâp, slâba, slâbu, slâbŷa, slâbi; ta slâp, ta slâbŷa;
 tîx, tîŷa, tîžŷa;
 zdrœu, zdrâŷa, zdrâŷu, zdrâj; ta zdrâj, ta zdrâiŷa;
 zdrëu, zdrîœla, zdrëlu, zdrîœla;

Pridevniki (števniki) z določno obliko prvotnega tipa mladi

dëwi, dëwiŷa	pêf, pêta, pêt, pêđŷa
lëšk, lëškiŷa (le v zvezi lëšk drêk)	šëst, šësta, šëst, šëžŷa
môšk, môška, môškiŷa	sëdm, sëdma, sëdmŷa
swëjnsk	ôsm, ôsma, ôsm, ôsmŷa
	dëwëf, dëwëta, dëwët, dëwëđŷa

Večzložni pridevnik s padajočim poudarkom

γυράκ, γῶρκᾶ, γυᾶрку, γῶркиγᾶ;
 γρενάκ, γρεῖνᾶκᾶ, γρεῖνᾶку, γρεῖνᾶ́кᾶ; τᾶ γρεῖνᾶк, τᾶ γρεῖνᾶ́кᾶ;
 λᾶχᾶк, λῶχᾶкᾶ, λᾶχᾶку, λῶχᾶкиγᾶ; τᾶ λῶχᾶк, τᾶ λῶχᾶкиγᾶ;
 μεχᾶк, мῆχᾶкᾶ, мῆχᾶку, мῆχᾶкиγᾶ; τᾶ мῆχᾶк, τᾶ мῆχᾶкиγᾶ;
 плῆχᾶк, плῆχᾶкᾶ, плῆχᾶку itd.
 слᾶдᾶк, слᾶтᾶкᾶ, слᾶтᾶку, слᾶтᾶки, слᾶдᾶкῆ, слᾶтᾶкиγᾶ;
 теᾶнᾶк ali теῖнᾶк, теῖнᾶку, теῖнᾶки, теῖнᾶкῆ, теῖнᾶ́кᾶ; τᾶ тᾶнᾶк, τᾶ тᾶнᾶ́кᾶ;
 теῖжᾶк, теῖшᾶкᾶ, теῖшᾶку, теῖши, теῖшиγᾶ; τᾶ тῆшᾶк, тῆшᾶкиγᾶ;
 баᾶлᾶн, бῶυᾶнᾶ, бῶυᾶну, бῶυᾶ́нᾶ; τᾶ бῶυᾶн, τᾶ бῶυᾶ́нᾶ;
 дуᾶжᾶн, дῶυᾶжᾶна, дῶυᾶжᾶ́нᾶ; τᾶ дῶυᾶжᾶ́нᾶ, τᾶ дῶυᾶжᾶ́нᾶ;
 дрᾶбᾶн ali дрῶбᾶн, дрῶбᾶнᾶ, дрᾶбᾶну, дрῶбᾶ́нᾶ; τᾶ дрῦᾶбᾶнᾶ, τᾶ дрῦᾶбᾶ́нᾶ;
 маᾶчᾶн, мῶчᾶна, маᾶчᾶну, мῶчᾶ́нᾶ, маᾶчᾶни; τᾶ мῶчᾶ́нᾶ, τᾶ мῶчᾶ́нᾶ;
 ваᾶлᾶн, вῶлᾶнᾶ, вᾶлᾶну, вῶлᾶ́нᾶ.

Pridevniki s cirkumfletiranim kratkim korenskim vokalom (tip bos)

sg. nom. бῦᾶс, бῶсᾶ, бᾶсу; gen. бῶзᾶγᾶ, бῶсῆ; pl. бᾶси, бῶсῆ;
 нῶυ, нῶυᾶ, нᾶυ, gen. нᾶйᾶ < новῆᾶ, нῶυῆ, dat, нᾶйм, нᾶй, loc.
 нᾶйм, нᾶй, instr. нᾶйм, нῶυᾶ, pl. нᾶй itd. dol. obl. gen. τᾶ нᾶйᾶ, рᾶ τᾶ
 нᾶйм itd.;
 срῶυ, срῶυᾶ, срᾶυ, dalje kot нῶυ;
 бῦᾶж, бῦᾶγᾶ, бῦᾶγᾶ рῶᾶυᾶ; τᾶ бῦᾶйж.

Pridevniki tipa bogät

ned. sg. nom. бῶγᾶт, баγᾶтᾶ, баγᾶт,
 gen. баγᾶдᾶγᾶ, баγᾶтῆ,
 dat. баγᾶтᾶм, баγᾶтᾶф,
 dol. sg. nom. τᾶ баγᾶтᾶф, τᾶ баγᾶтᾶтᾶ,
 gen. τᾶ баγᾶдᾶγᾶ, τᾶ баγᾶтῆ;
 prav tako kῶsmᾶт in dr.:
 ᾶрᾶжῶυ, ᾶрᾶжᾶуᾶ, ᾶрᾶжᾶυ, ᾶрᾶжᾶйᾶ; τᾶ ᾶрᾶжᾶй, τᾶ ᾶрᾶжᾶйᾶ;
 вῆлᾶк, вῆлᾶкᾶ, вῆлᾶку, вῆлᾶ́кᾶ, вῆлᾶкῆ, pl. вῆлᾶк, вῆлᾶкῆ,
 τᾶ вῶлᾶк, τᾶ вῶлᾶкᾶ, τᾶ вῶлᾶ́кᾶ, toda ᾶ вῆлᾶк' нῶчᾶ.

Pridevniki s prvotnim končnim poudarkom

бῶᾶυ, бῶᾶлᾶ, бῶᾶл, бῶᾶлᾶγᾶ; τᾶ бῶᾶυ, τᾶ бῶᾶлᾶγᾶ (gl. vzorec str. 33);
 γῶᾶυ, γῶᾶлᾶ, γῶᾶл, γῶᾶлᾶγᾶ; τᾶ γῶᾶлᾶγᾶ;
 дῶᾶбᾶр, дῶᾶбᾶрᾶ, дῶᾶбᾶр, дῶᾶбᾶрᾶγᾶ, τᾶ дῶᾶбᾶрᾶγᾶ;
 γῶᾶбῶк, γῶᾶбῶкᾶ, γῶᾶбῶк, γῶᾶбῶ́кᾶ; τᾶ γῶᾶбῦᾶк, τᾶ γῶᾶбῦᾶкᾶ, τᾶ γῶᾶ-
 бῦᾶ́кᾶ;
 ᾶрᾶмῆн, ᾶрᾶмῆна, ᾶрᾶмῆн, ᾶрᾶмῆ́нᾶ; τᾶ ᾶрᾶмῶᾶнᾶ, τᾶ ᾶрᾶмῶᾶнᾶ;
 вῆсῶ́к, вῆсῶ́кᾶ, вῆсῶ́кᾶγᾶ; τᾶ вῆсῦᾶк, τᾶ вῆсῦᾶ́кᾶγᾶ;
 зῆлῆн, зῆлῆнᾶ, зῆлῆн; τᾶ зῆлῶᾶнᾶ, τᾶ зῆлῶᾶнᾶ, τᾶ зῆлῶᾶнᾶγᾶ.

Stopnjevanje pridevnikov

Po večini se večzložni pridevniki stopnjujejo z bĕl in r̃ambĕl. V rabi pa so komparativi z obrazili k enozložnicam: bŭĕlš, dālš, ȳarš, lŭpš, lĕpš, ȳŭjš, mājŭš, mfajš, rājš (v rabi kot adverb), slāpš, tājŭš, krājš; drāži, gĕlabŭĕči, lŭĕži (ŭĕ iz o je iz sistema nenaglašanih vokalov, zamenjal je ā po analogiji), ŭĕži, širi, tĕži, wĕĕči; k vĕšĕk je komp. wĕkši, wĕkš.

Pridevniški prislovi

Pridevniški prislovi so enaki nedoločnim oblikam za srednji spol. To velja tudi za komparativ in superlativ, n. pr. dĕbȳar, ȳĭtar, nāȳl, bŭĕlš, bĕl ȳĭtar, bĕl nāȳl, slāpš. Izjema so prislovi iz adjektivov tipa lĕp, lĕpȳ, lĕpu; prislovi so brez u: lĕp nȳrāi; ĕĕst pȳmĕl; ȳĕt se mu je stŭarĭ, ĕĕl (celo), slāp se mu gudi; tĕjnk ȳdrĕš, v pridevniški rabi se glase ti pridevniki: lĕpu, ĕĕstu, ȳĕdu, ĕĕtu, slābu, tĕjŭku.

Nepregibni pridevniki

Med nepregibne pridevnike spada mnogo izposojenk, kot fāiŭ ali fĭŭ, fĕš, frĕj, ȳlĭȳ, kȳmŭĕt, kȳpȳĕ, nŭĕbl, nŭĕblĭȳ, tȳlĭȳ, tŭĕplĭȳ, ȳlĕȳt. Med slovenskimi pridevniki se ne sklanja pridevnik ȳdŭ.

ZAIMKI

Osební zaimki

Nom. jěst
 gen. mjenje
 dat. mjenje, mi
 acc. mjenje, me
 loc. p̄ar mjenje
 instr. z m̄ana

Nom. tí
 gen. t̄ebe, t̄e
 dat. t̄ep̄, ti
 acc. t̄ebe, t̄e
 loc. p̄ar t̄ep̄
 instr. s t̄aba

Nom. ̄on	̄ona
gen. n̄eγ̄a, γ̄a	n̄iə, j̄e
dat. n̄em, mu	n̄i, i
acc. n̄eγ̄a, γ̄a	n̄iūə, j̄e
loc. p̄ar n̄em	p̄ar n̄i
instr. z n̄im	z n̄iūə

Nom. m̄adw̄a, m̄adw̄iə	w̄adw̄a, -iə	ūna dw̄a, ūn dw̄iə
gen. n̄ai	w̄ai	kot pl.
dat. n̄ama	w̄ama	īma
acc. n̄ai	w̄ai	kot pl.
loc. p̄ar n̄ama	w̄ama	n̄ema
instr. z n̄ama	z w̄ama	z n̄ima

Nom. m̄i	w̄i	m. ̄on̄, f. ̄one
gen. n̄as	w̄as	n̄eχ, iχ
dat. n̄am	w̄am	n̄em, im
acc. n̄as	w̄as	n̄eχ, iχ
loc. p̄ar n̄as	p̄ar w̄as	p̄ar n̄eχ
instr. z n̄am	z w̄am	z n̄im

Nom. —
 gen. s̄ebe, se
 dat. s̄ep̄, si
 acc. s̄ebe, se
 loc. p̄ar s̄ep̄
 instr. s̄aba

Predložne zveze: zâmeç, zâtê, zâseç, pûameç, pûateç, pûajîn, pûajineç, wâ-meç, wâtê, wâjîn, wâjneç, wâseç, nâmeç, nâtê, nâjîn, nâjneç, prîedû, prîedneç, pûatseç, çîezû, çîezneç, çîezmeç, ûæbû, ûæbneç.

Enklitične oblike mi, ti, si se v raznih besednih zvezak skrajšajo, n. pr. a t je dâu? kâr ž bûet kar si bodi.

Svojilni zaimki

Rabijo se tile svojilni zaimki:

mûæj, mûjeç, mûje	tûæj, tûjeç, tûje	neçdû, neçdwaç, neçdû
nâjn, nâjnaç, nâjn	wâjn, wâjnaç, wâjn	nîæn, nîænæç, nîæn
nâš, nâšeç, nâše	wâš, wâšeç, wâše	nëçû, nëçnaç, nëçû

Sklanjatev zaimkov moj, tvoj, svoj:

sg.

Nom.	mûæj, mûjeç	tûæj, tûjeç	sûæj, sûjeç
gen.	mûjga, mûjeç	tûjga, tûjeç	sûjga, sûjeç
dat.	mûjim, mûj	tûjim, tûj	sûjim, sûj
acc.	mûæj, mûjga, mûjeç	tûæj, tûjga, tûjeç	sûæj, sûjga, sûjeç
loc.	paç mûjim, mûj	tûjim, tûj	sûjim, sûj
instr.	z mûjim, mûjeç	tûjim, tûjeç	sûjim, sûjeç

ænîæyu, ænîæyawaç.

pl.

Nom.	m. mûj, f., n. mûjeç,	enako tûj, tûje in	sûj, sûjeç
gen.	mûjç	tûjç	sûjç
dat.	mûjim	tûjim	sûjim
acc.	mûjeç	tûjeç	sûjeç
loc.	mûjç	tûjç	sûjç
instr.	mûjim	tûjim	sûjim

du.

nom. in acc. m. mûjeç, f. n. mûj, enako tûjeç, tûj in sûjeç, sûj, ostali skloni kot v pl.

Drugi zaimki se sklanjajo kot pridevniki: nâjn, nâjnga; nâš, nâžga; wâjn, wâjnga; wâš, wâžga; neçdû, neçdwaç kot ndû, nâjga; nîæn, nîænga; nëçû (iz gen. nëç), nëçnga.

Kazalni zaimki

Narečje pozna tele kazalne zaimke: tâ, tâ, tû; tâleç, tûleç; tîst, tîstaç, tîst; ûn, ûnga, ûn; tâk, tâkaç, tâk; tûælk (toliko), æn tûælk; dargâjšû, -a (v pomenu drugačen).

Sklanjatev zaimka tã, tã, tû: m. sg. nom. tã, gen. tÿγã, dat. tÿm, acc. tã, tÿγã, loc. tÿm, instr. tÿm; pl. tî, gen. tÿχ, dat. tÿm, acc. tîø, tÿ; loc. tÿχ, instr. tÿm; du. nom. in acc. tã, ostali skloni kot v pl.; ž. sp. sg. nom. tã, gen. tîø, dat. tî, acc. tûø, loc. tî, instr. tûø, pl. nom. tîø, tÿ, ostali skloni kot m. sp.; sr. sp. sg. nom. tû, acc. tû, ostali skloni kot pri m. sp.; pl. nom., acc. tîø, tÿ, ostali skloni kot pri m. sp.

Ostali zaimki se sklanjajo kot pridevniki:

n. sg. m. tîst, gen. tîz'γã, dat. tîsm itd.; ûn, gen. ûn'γã, instr. z ûnm; tãk, gen. tãc'γã, dat., loc., instr. tãχkm, ž. sp. nom. tãkã, gen. tãkÿ, dat. tãk', pl. tãkÿ.

Vprašalni zaimki

Samostalni: nom. γdûø, kãdûø, dûø, tudi skrajšano dã v dã wîø (kdo ve, rabljeno kot adv.) in pd., gen. kôγã, dat. kûøm, acc. kôγã, loc., instr. kûøm;

nom. kÿj, gen. kuγã, acc. kÿj, kuγã, kuã, loc. pãr kûøm, instr. s kûøm.

Pridevniki: kîør, kîørã, kîør, gen. kîørγã, kîørÿ, kîørγã itd.; kÿjšÿ, kÿjšÿnã, kÿjšÿ, gen. m., n. kÿjšÿ'γã itd.; çÿγãÿ, çÿγãwã, çÿγãÿ, gen. m., n. çÿγãj'γã itd.

Oziralni zaimki

Samostalni: nom. γdûør, gen. kûøγãr, dat. kûømãr, acc. kûøγãr, loc., instr. kûømãr; nom. kãr, acc. kãr, instr. s kûømãr (bûøt).

Pridevni: kã (nepregibno), kãršÿ, kûkãršÿ.

Nedoločni zaimki

Samostalni: γdûø, ãdÿ, ãbÿdÿ, gen. ãbÿ'γã, ãbÿn, ããbÿdÿ, mãlγdûø, mãr'zγdûø, usãk, gen. usãc'γã, kÿj, nîøkÿj, nÿç.

Pridevni: kîør, kÿjšÿ, mãrskîør, mãrskÿjšÿ, usãk, wãø, usã, usÿ.

ŠTEVNIKI

Glavni števniki

1. âdŋ, ân, ânə, ânu, ân	17. sêdmnâjst
2. dvâ, dwîə	18. usmnâjst
3. trîjə, trî	19. dëwëtnâjst
4. štîərjə, štîər	20. dwâist
5. piət	30. trîdëšëť
6. šîəst	40. štërdëšëť
7. siədm	50. piədëšëť
8. ûəsm	60. šîzdëšëť
9. dëwîəť	70. sidmdëšëť
10. dëšîəť	80. ûismdëšëť
11. anâjst	90. dëwîədëšëť
12. dwanâjst	100. stû
13. trinâjst	200. dwîəstu
14. štërnâjst	300. trîstu
15. pëtnâjst	400. štîərstu
16. šësnâjst	500. piəťstu

Sklanjatev števnika âdn:

nom. m. âdŋ (samostalno), ân (pridevno), f. ânə (samostalno), ânə (pridevno), prim. këj jë tû z — ânə rîəć, n. ân, prim. »tû jë mëń usë ân«, ân, ân;

gen. m., n. ânŋə, ânŋə, f. ânə, ânə;
dat. m. n. ânŋm, ânŋm, f. ân, ân;
acc. m. n. ânŋə, ân, ânŋə, f. ânə, ânə;
loc. m. n. ânŋm, ânŋm, f. ân, ân;
instr. z ânŋm, ânŋm, f. ânə, ânə;
pl. ân, ânə.

Števník dva se sklanja:

nom. m. dwâ, f., n. dwîə;
gen. dwîəŋ;
dat. dwîəŋm;
acc. dwâ, dwîə;
loc. dwîəŋ;
instr. dwîəŋm.

Prav tako abədwâ, -îəŋ itd.

Sklanjatev števnika trije:

nom. m. trijē, f. n. trī, gen. trīəχ, dat. trīəm, acc. trī, loc. trīəχ, instr. trīəm.

Števník štirje se sklanja:

nom. m. štīərjē, f., n. stīər, gen. štēriχ, dat. štērm, acc. štīər, loc. štēriχ, instr. štērm (z ē po pētīχ, pētm itd.).

Tako se sklanjajo tudi števniki od pet do deset: pīət, gen. pētīχ, dat. pēfm, acc. pīət, loc. pētīχ, instr. pēfm; šīəst, šēstīχ; sīədm, sēdmīχ; ūəsm, ōsmīχ; dēwīət, dēwētīχ; dēsīət, dēsētīχ.

Vrstilni števniki

1. t̄ə pr̄ēj̄, f. t̄ə pr̄ōw̄ə, n. t̄ə pr̄ōu	6. t̄ə š̄ēsf̄
2. t̄ə dr̄ūiχ', t̄ə dr̄ūγ̄ə, n. t̄ə dr̄ūχ	7. t̄ə s̄ēdm̄
3. t̄ə trīəf̄	8. t̄ə ōsm̄
4. t̄ə čēt̄ārf̄	9. t̄ə dēwēt̄f̄
5. t̄ə pēf̄	10. t̄ə dēsēt̄f̄

GLAGOL

Prezens ima v črnovrškem dialektu tele končnice: sg. -m, -š, —; du. -wə, -stə, -stə; pl. -mə, -stə, -jə. Kako se te končnice vežejo z osnovami, naj pokažejo naslednji primeri:

- sg. 1. os.: çabâm, dîələm; çkê̄m rêçê̄m; ležîm, prûəsm;
 2. os. çabâš, dîələš; çkê̄š, rêçê̄š; ležîš, prûəšš;
 3. os. çabâ, dîələ; çkê̄, rêçê̄; ležî, prûəš;
 du. 1. os. çabâwə, dîələwə; çkê̄wə, rêçê̄wə; ležîwə, prûəswə;
 2. os. çabâstə, dîələstə; çkê̄stə, rêçê̄stə; ležîstə, prûəstə;
 3. os. = 2. os.
 pl. 1. os. çabâmə, dîələmə; çkê̄mə, rêçê̄mə; ležîmə, prûəsmə;
 2. os. çabâstə, dîələstə; çkê̄stə, rêçê̄stə; ležîstə, prûəstə;
 3. os. çabâjə, dîələjə; çkê̄jə, rêçê̄jə; ležîjə, prûəšjə.

Oblika tûə (poleg çê̄jə) za 3. os. mn. glagola hoteti je z ûə osamljena, povsod drugod je jə.

Rabi se kratki infinitiv, pri katerem se je končnica -f po analogiji prenesla tudi na oblike, ki bi se morale pravilno glasiti na -č, n. pr. wâršf (vreči), pêçf, rêçf, əblêçf, ulêšf sə, tōučf, nəprêšf, əstrêšf.

Participi (seveda razen participa na -l in participa perf. pass.) so zelo redki in le v pridevniški in prislovni rabi, n. pr. çurêç (le v prenesenem pomenu, əpərîəms̄ (çê̄l̄ əpərîəms̄).

V splošnem so glagolske oblike glasovno lahko razložljive, pri tem pa je seveda treba upoštevati številne analogije.

I. vrsta

1. razred: koren na d, t

a) Glagoli s starim akutom in glagoli z akcentskim premikom z zadnjega na predzadnji zlog.

Za primer naj služi:

Inf. usêst sə

Prez. sg. 1. usîəd̄em sə	du. 1. usîəd̄ewə sə	pl. 1. usîəd̄emə sə
2. usîəd̄əš sə	2. usîəd̄estə sə	2. usîəd̄estə sə
3. usîəd̄ə sə	3. usîəd̄estə sə	3. usîəd̄ejə sə

Imp. sg. 2. usîəf sə	Part. praet. act. II.: usîədu, f. usîəd̄l̄ə, n. usîəd̄l̄.	
du. 1. usîəd̄wə sə	pl. usîəd̄l̄,	
2. usîəf̄ə sə	usîəd̄l̄ə	

pl. 1. usîəd̄mə sə	Part. praet. pass. s̄əsîəd̄ən.
2. usîəf̄ə sə	

Primeri: inf. krâst, sup. krâst, prez. krâdem, imp. nâ krâť, part. praet. act. II. krâdu, f. krâdĭŕa, pl. krâdĭ, krâdle, part. praet. pass. ukrâden;

prêst, prîedem, imp. sprîať, prîedu, prîedĭŕa, aprîeden;

pâť (analogično po prez.), pâdem, pâdu, pâdĭŕa, prepâden;

klâst, sup. klâst, klâdem, imp. paklâť, paklâden, klâdu, klâdĭŕa;

râst, râsem, râsu, râsĭŕa, zrašên;

ŕûať (analogično po sedanjiku), ŕûodem, imp. ŕûať, ŕûadu, ŕûadĭŕa;

skrčene oblike glagola gredem se glase: prez. ŕrîem, ŕrîeš, ŕrîe, ŕrîewa, ŕrîesta, ŕrîesta, ŕrîema, ŕrîeste, ŕrîeje, part. ŕrêdûeč v prislovnem pomenu.

K deblu id, šad: prez. prîdem, imp. prîť, pâršu, pâršĭŕa; imp. pëjť, pëjwa, pëjta, pëjma, pëjte; rezîdema se, sa se rešĭ; zaîdem, zašđu, zašĭŕa, inf. je zajêť, kot se tudi inf. prostega glagola i-ti glasi jêť; uîdem, ušđu, ušĭŕa, inf. ujêť; nâidem, nêjđu in nêjšu; inf. nêjť, daĭjêť, dîeĭdem, dašđu.

Glagol bodem, bom ima v ind. praes. le skrčene oblike: bâm, bâš, bâ, bâwa, bâsta, bâje, ki so lahko naglašene ali brez naglasa in se v stavčni zvezi še dalje skrajšajo: nâ m šđu (ne bom šel), nâ ma (ne bomo), imp. bûať, bûedma, bûate.

Glagoli s širokim ê ali ô na predzadnjem zlogu

Inf. plêst

Prez. sg.	1. plêtem	du. 1. plêtewa	pl. 1. plêtema
	2. plêteš	2. plêteta	2. plêtete
	3. plête	3. plêteta	3. plêteje

Imp. sg.	1. splêť	Part. praet. act. II.: plîetu, ž. plêťĭŕa, pl. plêťĭ.
du.	1. splêťwa	Part. praet. pass.: m. splêťen, f. splêťena, n. splêťen,
	2. splêťa	pl. splêťên, splêťene
pl.	1. splêťma	
	2. splêťe	

Primeri:

bôst, bôdem, imp. prebôť, bûadu, bôdĭŕa, zabôden;

blêst, blêde se mu, blêdĭ se mu je;

ŕnêst, ŕnêde (z analogičnim d), mêst, mêde, mêdĭ je;

paemêst, paemêdem, paemîadu, paemêdĭŕa, paemêden, -êna, -ên.

Tu naj bo omenjen še glagol cvæsti s polglasnikom v deblu. Njegove oblike se glase v našem narečju:

inf. cwâť (analogično po prez.), prez. cwâde, part. praet. act. II.: cwâdu, cwâdĭŕa.

2. razred: koren na s, z

Spregatev je ista kot v 1. razredu.

Primeri:

lêst, lîezem, lîezeš, lîeze itd., imp. zliêš, zliêste, part. praet. act. II.: lîezu, lîezĭŕa;

yrěšť, yrízem, zyrís, yrízu, yrízļa, zyrížen;
 mōust, mōuzem, mōuzu, mōuzļa, pāmōuzžen;
 pāst, sup. žēn pāst, praes. pāšem, imp. pās, pāsu, pāsļa, pāpāšen;
 rāst, rāšem, rāsu, rāsļa, zrāšen;
 trēst, trāšem, imp. strīās, trīasu, trīāsļa, strīasen;
 nēst, nēšem, nēs, nēštē, nīasu, nēsļa, znēšen, f. znēšēnā, n. znēšēn.

3. razred: koren na b, p, v

Primeri:

askāpst, skūbem, askūbu, askūbļa, askūblēn;
 zēpst, zīābe, zīābļ, v sestavi āzēpst, āzīābem, āzīābu, āzīābļa, āzīāblēn
 (analogično po 4. v.);
 zdōupst, zdōubem, zdōubu;
 plēť, sup. plīat, plīawem, plīau, plīāļa, aplīat;
 yrēpst, yrēbem, āgrēp, āyrēptē, yrīabu, grēbļa;
 tēpst, tēpem, tēp, tīāpu, tēpļa, tēpen, tēpēnā, tēpēn.
 Glagol suti, spem je prešel v 7. raz. I. v.

4. razred: koren na g, k

Primeri:

ulēšť se, uliāžem se, uliāš se, uliāyu, uliāyļa, zliāžen;
 wāršť, wāržem, wārš, wārju, wārjļa, wāržen;
 ulēčť, uliāčem, uliāč (č po analogiji na praes.), uliāku, uliāčen;
 āblēčť, ābliāčem, ābliāč, ābliāku, ābliāklā, ābliāčen;
 slēčť, dalje kot ulēčť in āblēčť;
 nāprēšť, nāpriāžem, nāpriāš, nāpriāyu, nāpriāyļa, nāpriāžen; prav
 tako sprēšť;
 strēšť, strīāžem, pastrīāš, strīāyu, strīāyļa, pastrīāžen;
 strēšť, strīžem, strīš, strīju, strījļa, āstrīžen;
 glagol seči je prešel v II. vrsto: sīāyūť;
 tōučť, tōučem, tōuč, tōuku, tōukļa, stōučēn;
 pēčť, pēčem, spēč, spīāku, spēklā, pēčen, pēčēnā, pēčēn;
 rēčť, rēčem, rēč, rīāku, rēklā;
 tēčť, tēčem, tēč, tīāku, tēklā; prav tako sestavljenke dāťēčť, pā-
 tēčť itd.

ni mōč, prez. mūārm, mūārs, mūāre, mūārwā, mūārstā, mūārmā,
 mūārstē, mūārjē, māju, mājļa se rabi v pomenu moči in morati.

5. razred: koren na m, n

nāčēť, nāčnem, nāčŋ, nāčŋtē, nāčīau, nāčīāļa, nāčīat;
 zāčēť, zāčnem, zāčŋ, zāčīau, zāčīāļa, zāčīat;
 nāpēt, nōpnem (z analogičnim o po ōpnem), nōpŋ, nāpīau, nāpīat,
 ātpēt, ōpnem, ōpŋ, ātpīau, ātpīāļa, ātpīat;
 zōpŋť (analogično po prez), zōpnem (analogično po ōpnem), zāpīau,
 zāpīat;
 pārpēt, pārpīau, pārpīāļa, pārpīat;

uzêť, uzâmêĹm, uzâm, uzîœu, uzîœlœa, uzîœt;
 œbjêť, œbjâmêĹm, œbjêĹm, œbîœu, œbîœt;
 snêť, snâmêĹm, snâm, snîœu, snîœlœa, snîœt;
 paœnêť, paœnâmêĹm, paœnâm, paœnîœu, paœnîœt;
 unêť se, se ũnâmœ, ũnîœu, ũnîœlœa, ũnîœt;
 zaĵêť, zaĵâmêĹm, zaĵêĹm, zaĵîœu, zaĵîœlœa, zaĵîœt;
 naĵêť, naĵâmêĹm, naĵêĹm, naĵîœu, naĵîœlœa, naĵîœt;
 paĵêť, prîmêĹm, prîm, paĵîœu, paĵîœlœa, paĵîœt;
 mêť, mânêĹm, zmâĹń, zmêĹu, zmîœlœa, zmîœt;
 œzmêť (analogiĹno po prez.), œzmêĹm, œzmêĹu (po prez.);
 Źêť, ŹâĵnêĹm, Źâĵń, Źîœlœa, paŹîœt;
 klêť, kœuĹnêĹm, na kœuĹń, klîœu, klîœlœa, preĵklîœt.

6. razred: koren na r, l

Inf. dâĹť, prez. dêĹem, dêĹeœ, dêĹe, dêĹeĵa, dêĹeœta, dêĹeœta, dêĹeĵa,
 dêĹeœte, dêĹeĵe; imp. œdêĹ, œdêĹeĵa, œdêĹta, œdêĹeĵa, œdêĹte; part. praet.
 act. II.: drœu, dâĹlœa, dâĹĵ, pl. dâĹĵ, dâĹĵe; part. praet. pass. œdâĹť; prav
 tako sestavljenke: paĵdâĹť, raŹdâĹť, œdâĹť, zaĵdâĹť itd.

œwâĹť, œĹem, œĹeœ, œĹe, œĹeĵa, œĹeĵa, œĹeœte, œĹeĵe; imp. œcwâĹ, œĹrœu,
 œcwâĹlœa, œcwâĹť; tako tudi zloŹenke: œcwâĹť, œcwâĹĵ, œcwâĹĵ;
 umâĹť, umâĹĵem, umâĹĵeœ itd., umrœu, umâĹlœa;
 œpaĹť, œpĹem, imp. œpaĹ, œtpĹœu, œtpâĹlœa, œtpâĹť, -a;
 paĹpaĹť, paĹpĹem, paĹpĹœu, paĹpâĹlœa, paĹpâĹť;
 upâĹť, upĹem, uprœu, upâĹlœa, upâĹť;
 zœpaĹť, zœpĹem, zœpaĹ, zaĹpĹœu, zaĹpâĹlœa, zaĹpâĹť;
 zaĵwâĹť, zaĵpĹem, zaĵpĹeœ itd., zaĵrœu, zaĵwâĹť;
 klâť, klœu, klâĹlœa, Źaklân, prez. kûœlem po V, 2;
 mlêť, zmlêĹu, zmlîœlœa, œamlîœt, prez. mlœlem po V, 2.

7. razred: koren na samoglasnik

Koren na -i:

bêť, ũĵa bîĵe, ĵe bîĵa; ubêť, ubîĵem, ubêĹu, ubîĵa, ubîť; tako tudi
 druge zloŹenke: naĵbêť, paĵbêť, zaĵbêť, œdbêť, zbêť;

brêť, brîĵem, œbrî, œbrîte, œbrêĹu, œbrîť;

ĵnêť, ĵnîĵe, ĵnêĹu, ĵnîĵa;

krêť, krîĵem, paĵkrî, krêĹu, krîĵa, paĵkrîť; tako zloŹenke: œtkrêť, pa-
 krêť, œkrêť;

lêť, lîĵe, ĵe lîĵ (o deŹju); naĵlêť, naĵlîĵem, naĵlî, naĵlêĹu, naĵlîĵa, naĵlîť;

enako: œdlêť, daĵlêť, zaĵlêť itd.;

umêť, umîĵem, umî, umêĹu, -lœa, umîť;

pêť, pîĵem, pí, pêĹu, píĵa; enako zloŹenke, koť spêť, spîĵem, spî, spêĹu,
 spîĵa, spîť in druge;

rêť, rîĵem, rêĹu, rîĵa, zrîť;

zloŹenke k Źiti (prosti glagol se ne rabi): paĉêť < podŹit (podplate;
 prim. paĉœœunk = œe ne podŹit podplat) paĉêĹu, paĉîť;

œpaĉêť se, œpaĉîĵem se, œpaĉî se, œpaĉêĹu, œpaĉîĵa, œpaĉîť;

Koren na — u:

inf. čûjet (analogično po prez.), čûjem, čûješ, čûje, čûjewa, čûjestā, čûjema, čûjestē, čûjeje, imp. čûj, part. praet. act. II. čûju, f. čûjela, pl. čûjēl (samo v pomenu, »bdeti«);

arjēt, arjēwem, arjū, arjūlā;

ābāt, ābūjem, ābūj, ābū, ābūlā, ābūt;

šazāt, šazūjem, šazūj, šazū, šazūlā, šazūt;

našāt, našūjem, našūj, našū, našūlā, našūt (glagol je iz 3. r. 1. v.).

Koren na — a:

znāt, znām, znōu, znālā, znān, znāna;

spōznať, spōznām, spōznu, spōznālā;

naštāt, prez. po II. vrsti naštāne, naštōu, naštālā; tako tudi apstāt, ustāt, ustānem, ustān, ustānte, ustōu, ustālā, enako zaštāt.

Koren na — e:

dēt, prez. po II. vrsti dēnem, imp. dēn, dēnte, po II. vrsti tudi part. praet. act. II dēnu, toda f. dēlā;

pōjet (analogično po prez.), prez. pōjem, pōješ, imp. pōjei, prav tako po prezenu part. praet. act. II pōju, pōjela, pl. m. pōjēl, part. praet. pass. zapīot.

II. vrsta

Glagoli z nespremenjenim naglasom v vseh oblikah (stari akut).
cārkyť, cārknem, cārky, cārkyte, cārknū, cārknlā, cārknem;
drīayť, drīaynem, drīay, drīaynu, drīaynlā, drīaynem;
uzīyť (< vzdviġnit z onemitvijo d-ja), uzīyem, uzīy, uzīynu,
uzīynlā, uzīynem;

dāryť, dārynem, dāry, dārynu, dārynlā, zdārynem;

uγāsť, uγāsnem, uγās, uγāsnū, uγāsnem;

paγīnť, paγīnem, paγīn, paγīnu, paγīnlā;

paγrīezť, paγrīeznem, paγrīez, paγrīeznlā, paγrīeznem;

uγrīzť, uγrīznem, uγrīz, uγrīznū, uγrīznlā, uγrīznem;

kānť, kâne, kân;

kīxť, kīxnem, kīx, kīxnu, kīxnlā;

māxť, māxnem, māx, māxnu, māxnlā;

mīyť, mīynem, mīy, mīynu, mīynlā;

zmārzť, zmārznem, zmārznū, zmārznlā, zmārznem;

plūnť, plūnem, plūn, plūnu, plūnlā;

sīayť, sīaynem, sīay, sīaynu, sīaynlā;

stīsť, stīsnem, stīs, stīsnu, stīsnlā, stīsnem;

šīnť, šīnem, šīnu, šīnlā;

paťūxť se, paťūxnem se, paťūx se, paťūxnu, paťūxnlā, paťūxnem
(v pridevniški rabi);

zīnť, zīnem, zīn, zīnu, zīnlā.

Glagoli s prvotnim naglasom na vrstni sponi

pačēnť, pačēnem, pačēn, pačēnu, pačēnlā;

paγārňť, paγārņnem, paγārň, paγārňnu, paγārňnlā, paγārņnem;

zaķlēnť, zaķlēnem, zaķlēn, zaķlēnu, zaķlēnlā, zaķlēnem in zaķlējem;

měńt, mīne, ję męńil;
 usiǎkǔt se, usiǎknęm se, usiǎkǔ se, usiǎkńu, useknǐǎ;
 stiǎyǔt se, stiǎynęm se, stiǎyǔ se, stiǎyńu, stęynǐǎ, stiǎynęn; prav tako
 naťiǎyǔt, paťiǎyǔt, zaťiǎyǔt itd.;
 tiǎkǔt, tiǎkne, tęknǐǐ;
 utǔńt, utǔnęm, utǔń, utǔńu, utǎnǐǎ;
 tręńt, triǎnęm, tręń, tręńu, tręnǐǎ;
 wǎrǔt, wǎrnęm, wǎrǔ, wǎrńu, wǎrnǐǎ, wǎrnęn;

Glagoli s polglasnikom v korenu

dǎyǔt, dǎznęm, dǎyǔ, dǎzńu, dǎznǐǎ;
 yǎńt, yǎnęm, yǎń, yǎńu, yǎnǐǎ; zložnke: kot yǎńt se sprega zyǎńt
 se, nǎyǔt, nǎynęm, nǎyǔ, nǎyńu, nǎynǐǎ, nǎynęn; ǔyǔt se, ǔynęm se,
 ǔyǔ se, ǔyǔte se, ǔyńu, ǔynǐǎ; pręyǔt, prǐynęm, pręyǔ, pręyńu, pręynǐǎ,
 prǐynęn;
 umǎkǔt, umǎknęm, umǎkǔ, umǎkńu, umǎknǐǎ, umǎknęn; prav
 tako ostale zloženke: ǎdmǎkǔt, zmǎkǔt, pǎrmǎkǔt;
 usǎyǔt, usǎznę, usǎyńu, usǎznǐǎ, usǎznęn;
 utǎkǔt, utǎknęm, utǎkǔ, utǎkńu, utǎknǐǎ, utǎknęn; prav tako ostale
 zloženke, kot naťǎkǔt, stǎkǔt, paťǎkǔt se.

III. vrsta

1. razred

štęť, štęjęm, imp. štęť, štęu, štǐǎǎ, saštǐǎt; tako se spregajo tudi
 zloženke: naštęť, saštęť itd.;

jęmǔ, imp. jęm, jęmte, jęmu, jęmǐǎǎ, prez. po V. vrsti imǎm, zani-
 kano nǐmǎm; v stavčeni zvezi tudi skrajšano: im, nǐm, n. pr. usę žǐǎčę
 im mǔkrę;

uręť, urę, uręu, urǐǎǎ,

2. razred

Glagoli s starim akutom

šlišęť, šlišm, šlišš, šliš, šlišwa, šlišťǎ, šlišma, šlišťę, šlišję, šlišu, šlišęǎ,
 uslišęn;

wǐť, wǐdm, wǐč (v stavčeni zvezi tudi z opustitvijo zapornega ele-
 menta afrikate: wǐš, prim. wǐž ya ǔslǎ; wǐž ǐz ǔslę), wǐť, wǐdwa, wǐctǎ,
 wǐdma, wǐctę, wǐdję, wǐdu, wǐǎǎ.

Glagoli z gibljivim naglasom

bǔť, bǎlǐ, bǔlu, bǎlǐǎǎ;
 bręńčęť, bręńčǐ, bręńčę, bręńčǎǎ;
 bǎrlǐť, bǎrlǐ, bǎrlu, bǎrlǐǎǎ, bǎrlǐǎł;
 čępǐť, čępǐm, čępu, čępǐǎǎ;
 dębęť se, dębęłǐm se, dębǐǎlu, dębęłǐǎ;

dēšet, dēši, dīšu, dēšāla;
 dāržet, dāržim, dārš, dāržu, dāržāla;
 fārčēt, fārči, fārču, fārčāla;
 fārļt, fārli, fārļu, fārliāla;
 γōrt, γuri, γōru, γuriāla, γuriāl;
 γārčēt, γārči, γārču, γārčāla;
 γārmf, γārmī, γārmīāl;
 χīf, χētīm, χīf, χīfu, χētīāla;
 klēčēt, klēčīm, klēču, klēčāla;
 lēf, lētīm, lēf, lēfu, lētīāla;
 lējžēt, lēžīm, lēs, lējžu, lēžāla;
 māžēt, mājīm, zamāš, māžu, māžāla;
 mōučēt, mučīm, mōuč, mōučte, mōuču, mučāla;
 nōrt, narīm, nā nōr, nōru, narīāla;
 pārt, pārdīm, pārdu, pārdīāla;
 pārši, pāršāl;
 sēf, sēdīm, sēf, sēfe, sēdu, sēdīāla, sēdīāl;
 skōpūf, skāpnī, skāpnīāl;
 āslēpf, āslēpīm, āslēpu, āslēpīāla;
 skārpf, skārbīm, skārp, skārbu, skārbīāla;
 smārčēt, smārčīm, nā smārč, smārču, smārčāla;
 smārť, smārdī, smārdu, smārdīāla;
 sārpf, sārbi, sārbiāl;
 štārļt, štārli, štārļu, štārliāla, štārliāl;
 šēmft, šēmī, šēmīāl;
 tārpf, tārpīm, tārp, tārpu, tārpīāla;
 wārť, wārtīm, zāwārť, wārťu, wārtīāla;
 zdēf sē, zdī, zdiāl;
 žēf, žēlīm, nā žēl, žēlu, žēliāla;
 žiūf, žēvīm in žwīm, žiū, žiū, žēwiāla;

Oblike glagolov bati se, hoteti, spati, stati, vedeti:

inf. bāt sē, prez. baīm sē, baīš sē, bai se, baiwa sē, baišta se, baišta sē, baīma sē, baište sē, baije sē, imp. būaj sē, bajēč, baičē, bū, būā;
 čēm, čēš, čē, čēwa, čēšta, čēšta, čēma, čēste, čēje in tūa, part. praet. act. II tēu, tiāla, tiāl, tiāl;

stāt, prez. staīm, staīš, staī, staīwa, staīšta, staīma, staīste staīje,
 imp. stūaj, stūajwa itd., stāu, stāla, stāl, stāl, stāl;

spāt, sup. spāt (V. vrsta), prez. spīm, spīš itd., imp. spī, spīte, praet. spāu, spāla, našpān;

wīāf, prez. wīam, wīāš, wīa, wīawa, wīāšta, wīāma, wīāste, wīāje,
 wīādu, wīāla; dalje in zloženke gl. pri atematičnih glagolih.

IV. vrsta

Glagoli z nespremenjenim naglasom v vseh oblikah
 (s prvotnim starim akutom na korenu)

brāf se, sē brāf, nā brāf sē, brāfu, pl. brātļ;
 ačīst, ačīšma, imp. ačīst, ačīstu, ačīšla, ačīšen;

čûf se, se čûf, na čûf se, čûđu, čedîla in pl. čedîl z analogičnim naglasom;

γâsf, γâzje, zyâs, γâzu, γâzîa; preγâst, preγâzm, preγâs, preγâzma, pûot je preγâžena;

γlât, γlâdm, γlâtš, zyîât, zyîâđu, zyîâjen;

γrâpf, γrâbm, γrâpš, imp. paγrâp, γrâbu, γrâbîa in pl. γrâbil z analogičnim naglasom, paγrâblen;

kwâsf, kwâs, na kwâs, kwâšu;

lâsf, lâzm, na lâs, lâzu, lâzîa z analogičnim naglasom;

mîsrf, mîerm, zmîar, zmîaru, zmîarf, zmîarjen;

mîslf, mîslm, mîslš, mîsl, mîslwa, mîslsta, mîslma, mîslste, mîslje, 2. os. v hitrem govoru tudi skrajšano mîš, prim. mîž, de je rîos? part. praet. act. II mîslu, f. mîslîa, pl. mîslîl z disimilacijo ll > nl, zamîšlen;

âbêjsf, âbêjš, âbêjšu, âbêjšîa, âbêjšen;

pałâkouîf se iz polakomnite se (gl. str. 36), se je pałâkouîu, pałâkouîa;

pârf, pâ, pâru, pârla, pârlen;

pîonf se, se pîon, pîonu, pîonîa, spêinen;

plâsf se, se plâs, plâzu, plâzîa z analogičnim naglasom;

prâif (praviti), prâim, prâiš, prâi, prâiwa, prâist, prâima, prâiste, prâije, imp. prâi, prâite, prâju, prâîa, pl. prâil; tako tudi âtprâif, na-prâif, sprâif, za-prâif, part. praet. pass. âtprâulen, na-prâulen, sprâulen, za-prâulen;

nawâf, nawâtš, imp. nawâf, nawâđu, nawâdîa, nawâjen; enako âdwâf, parwâf;

našif, našifš, imp. našif, našifu, našifîa;

sîlf, sîlm, imp. sîl, sîlu, sîlîa, pl. sîll, parsilen;

stâif, stâim, dalje kot prâit; enako zloženke: âtstâif, naštâif, pa-stâif itd.;

strâsf, strâš, na strâš, strâšu, strâšîa; enako zloženke ustrâsf i. dr.: zdrâif, dalje kot prâif.

Glagoli s prvotnim naglasom na priponi i
in prvotno dolгим samoglasnikom v korenu

brânf, brân, brân(te), brânu, brânîa;

cîpf, cîp, cîp(te), cîpu, cêpîa, cîplen;

dâif, dâim, dâi(te), dâju, dâîa (analogično po drugih oblikah), za-dâulen;

cîonf, cîon, cîon(te), cîonu, cênîa, cêinen;

drâsf, drâzm, drâš(te), drâzu, drâzîa, rãzdrãžen;

çwâlf, çwâlm, çwâl(te), çwâlu, çwâlîa, paçwâlen;

klâf, klâfm, klâf, klâfu, klâfîa;

kûsf, kûsm, kûs(te), kûsu, kusîa;

kûpf, kûpš, kup(te), kûpu, kupîa, kûplen;

tûsf, tûzm, tûs(te) tûzu, tãžîa, za-tûžen;

mîâf, mîâfm, mîâf(te), mîâfu, mîâfîa, çmîâten (z analogičnim t);

mrêif (iz mrviti), mrêim, mrêju, mrêîa, umrdulen;

sûsf, sûdm, sũt(îe), sũđu, sædîa, sæjen;

stûpf, stûpš, stûp(te), stûpu, stâpîa.

Glagoli s prvotnim naglasom na priponi i in kratkim samoglasnikom v korenu

a) z naglasom v sedanjiku na korenu:

γῶlf se, se γūəl, γῶlu, γulīḡ, ḡγūələn;
 γῶnf, γūə́n, γῶn(tę), γῶnu, γunīḡ, zγūəjnən;
 χῶf, χūə́d̄m, χῶf, χῶd̄u, χudīḡ, sχūəjən;
 lῶmf, lūə́mš, lūəmję, zlῶm(tę), zlῶmu, zlāmīḡ, zlūəmlən;
 mῶčf, mūə́č, zmῶč(tę), zmῶču, zmāčīḡ, zmūəčən;
 mῶlf, mūə́l, mῶl(tę), mῶlu, mālīḡ;
 nῶsf, nūə́s, nῶs(tę), nῶsu, nāsīḡ, paḡnūəšən;
 prῶsf, prūə́s, prῶs(tę), prῶsu, praśīḡ, paḡprūəšən;
 sῶlf, sūə́l, sῶl(tę), sῶlu, saśīḡ, paḡrsῶlən;
 skῶčf, skūə́č, skῶč(tę), skῶču, skučīḡ;
 tῶčf, tūə́č, tῶč(tę), tῶču, tačīḡ, naḡtūəčən;
 trῶsf, trūə́s, trῶs(tę), trūəsu (anal. po prez.), traśīḡ, raḡstrūəšən;
 wῶsf, ūə́s, zwῶs(tę), wῶzu, waźīḡ, zūəžən;

b) z naglasom v sedanjiku na i:

γῶf (lān), sup. γudīf, lān se γudī;
 zγῶf se, se zγudī, zγῶf se tῶję ūəḡ, zγūəđj;
 γnῶjḡ, γnaīm, paḡγnῶj(tę), paḡγnūəju, paḡγnaīḡ paḡγnῶjən, f. paḡγnajēḡ,

n. paḡγnajēḡ;

paḡῶsf, paḡyustīm, paḡῶzd ḡḡ, paḡūəsfu, paḡyustīḡ;
 zaḡῶjḡf, zaḡyuzdīm, zaḡγūəzd̄u;
 ḡḡwῶrf, ḡḡwārīm, ḡḡwῶr(tę), ḡḡūəru, ḡḡwārīḡ, ḡḡūərj;
 krῶpf, kraḡīm, paḡkrῶp(tę), kraḡīḡ, paḡkrūəpu, paḡkrῶplən;
 krῶf, kraḡīm, ukrῶđ ḡḡ, ukrῶję, kraḡīḡ, ukrūəpu;
 lῶjḡf, lāwīm, lῶj(tę), lāwīḡ ulūəju, ulāwīḡ, ulῶjḡlən;
 naḡῶjḡf, naḡaīm, naḡῶj(tę), naḡūəju, naḡaīḡ;

taki primeri z menjavanjem med o in a, povzročenim po akanju,

so sprožili analogične oblike glagola:

tῶjḡf, taīm, na tῶj(tę), taīḡ, taīḡ;
 utῶjḡf, utaīm, utῶj, utūəju, utaīḡ;
 pῶsf se, paḡtīm se, imp. pῶsf se, paḡtīḡ, paḡstīḡ;
 rῶjḡf, raī, raīḡ;
 rῶsf, raśi, raśīḡ;
 naḡsmῶlf, naḡmaīm, naḡsmῶl(tę), naḡsmūəlu, naḡmaīḡ;
 sῶlf, saīm, sῶl(tę), saīḡ, saīḡ, naḡsūəlu, naḡsaīḡ, naḡsῶlən, naḡsaīḡ.

n. naḡsaīḡ;

tῶpf, taḡīm, stῶp(tę), taḡīḡ, stūəpu, (s)taḡīḡ, stῶplən, taḡplēḡ, taḡplēḡ (taḡplēḡ māšj);

zγῶnf, zγunīm, zγῶn, zγunīḡ, paḡzγūənu, zγunīḡ;
 stārf, strīm, stūəru, strīḡ.

Glagoli s prvotno dolгим samoglasnikom v korenu,
 naglas je v sedanjiku na i

bāf, baḡīm, zbāđ ḡḡ, baḡīḡ, baḡīḡ;
 zbāf, zbāđm, zbūđu, zbāđīḡ, zbājən, zbājēḡ;

dêlt, dëlîm, dël'(te), dëlîy, dëlîf, razdêlên, razdêlêna;
 cêf, cêdîm, acêf, cêdîy, acîêdu, cêdîf, acêdîf, acêjen;
 dâšf, dâšîm, zađâž ɣa, dâšîy, zađûšu, zađâšîf;
 zaɣrêf, zaɣrêdîm, imp. zaɣrêf, zaɣrêdu, zaɣrêdîf, zaɣrêjen, zaɣrêjena;
 paɣâsf, paɣâsîm, paɣâs(te), paɣâsu, paɣâsîf, paɣâsêjen;
 zɣâpf, zɣâbîm, na zɣâp(te), zɣûbu, zɣâbîf, zɣâblên, zɣâblêna;
 sɣlâf, sɣlâdîm, sɣlâf, sɣlâdu, sɣlâdîf, sɣlâjen, sɣlâjêna;
 kâf, kâdîm, imp. kâf, kâdîy, -îf, zaķâjen, zaķâjêna;
 kôsf, kusîm, kôś(te), kusîy, paķûôsu, kusîf, paķusîf, paķôşen, pa-
 kuşêna;
 skrêyf, skrêwîm, skrîwu, skrêwîf;
 mâsf, mâstîm, mâsf, mâstîy, -îf;
 zamaşf, zamaşîm, zamaş(te), zamaşêjen, zamaşêna;
 paṃêrf, paṃêrîm, paṃêr(te), paṃîêru, paṃêrîf;
 mračf se, mračí, mračíf;
 mâf se, mađîm se, na mâf se, mađîy, mađîf;
 zamađf, zamađîm, zamađdu, zamađîf, zamađjen, zamađjêna, zamađjen;
 naɣêst, naɣdîm, naɣêf, naɣêdu, naɣdîf, naɣêjen, naɣjêna, naɣjen;
 pâsf, pâstîm, pâsf paɣ mîr, toda: pûzđ ɣa, pûstîy, pâstîf, zaɣâşen,
 zaɣâşêna;
 sâf, sađîm, zasâf, sađîy, zasâdu, naşâjen, naşâjêna;
 sâsf, saşîm, sâs(te), saşîy, -îf, paşâşen, paşâşêna;
 ustârlf, ustârlîm, ustârl(te), ustârlu, ustârlîf, ustârlên, ustârlêna;
 wâcf, uçîm, wâc(te), uçîy, wâçen;
 wâlf, wâlîm, wâl(te), wâlîy, zaɣwâlîy, wâlîf, zaɣwâlîf.

V. vrsta

1. razred

a) Glagoli s prvotnim dolгим rastočim naglasom na korenu.
 Kot primer spregatve naj služi glagol delati:

Inf.	dîlâf
sup.	dîlâf
prez.	dîlâf, dîlâš, dîlâ, dîlâwâ, dîlâstâ, dîlâstâ, dîlâma, dîlâstê, dîlâjê
imp.	dîlâj, dîlâjwâ, dîlâjîf, dîlâjîma, dîlâjîte
part.	praet. act. II dîlû, dîlâf, dîlâf, pl. dîlâf, dîlâf, du dîlâf, dîlâf
	praet. pass. paɣdîlân, -a

Tako se sprega veliko število glagolov, med njim tudi ponavljalni; tu naj sledi le par primerov:

dîɣat, ɣlêdat, imp. ɣlêj, kîdat, kîsat, kûɣat, naɣâjêf, imp. na naɣâi, pûakâf, aḃêjêf, imp. na aḃêjî se, žûakâf.

b) Glagoli tipa »stopati« s prvotnim naglasom na vrstni sponi a
 Primeri:

mêjêf, mêjêj, imp. zmêjîni, mêjînu, mejnâf, mejnâl, zmêjêjen;
 mêjêf, mêjêj, zmêjîsu, zmêjîsîf, zmêjîşen;

prāšēt, prāšēm, imp. prāž ʔə, prāšu, prašāļa, prāšēn;
 sājnat, sājņem, sājnu, sājnāļa, sē m jē sājnal;
 strādāt, strādām, strādu, strādāļa, səstrādān;
 pāmāʔat, pāmāʔam, pāmāʔi mi, pāmāʔu, pāmāʔāļa, pāmāʔāl, zmā-
 ʔan;
 pəstūəpət pəstūəpəm, pəstūəpu, pəstəpāļa.

c) Glagoli z naglasom na priponi a.

Primeri:

cābət, cābām, cābu, cābāļa, scābān;
 cəpətət, cəpətām, cəpətu, cəpətāļa;
 dēuʔət, dēuʔām, dēuʔu, dēuʔāļa, pədēuʔān;
 ʒlāstət, ʒlāstām, ʒlāstu, ʒlāstāļa;
 kōnčət, kunčām, imp. kōnči, kōnču, kunčāļa, kunčān;
 məčkət, məčkām, məčku, məčkāļa, zməčkān;
 nēʒət, nēʒam, nēʒi, nēʒu, nēʒāļa;
 rōuʔət, rōuʔām, rōuʔni, rōuʔnā, rōuʔāļa, tudi s kontrahiranim difton-
 gom runāļa, zrōunān in zrunān;
 pəʒət, pəʒām, pəʒu, pəʒāļa;
 ʒʔəčkət, ʒʔəčkām, ʒʔəčku, ʒʔəčkāļa.

2. razred

a) Glagoli s prvotnim dolgim rastočim naglasom na korenu.

Primeri:

brīsat, brīšēm, brīš(te), brīsu, brīšāļa, zbrīšan;
 māzət, māžēm, mās(te), māzāļa, zamāzan;
 rīəzət, rīəžēm, rīəš(te), rīəzu, rīəzāļa, nərīəzān;
 sīpət, sīplēm, sīpl, sīpu, sīpāļa;
 srīəbət, srīəblēm, srīəbu, srīəbāļa.

b) Glagoli s prvotnim naglasom na -a

drīəmət, drīəmlēm, nə drīəml, drīəmu, drēmāļa;
 čēsət, čīəšēm, pəččēs sē, čēs(u), čēsāļa, pəččēsān, pəččēsānə;
 ʔībət, ʔīblēm, ʔībl, ʔību, ʔībāļa;
 jēsəkət, īšēm, īš, jēsku, jēskāļa; prav tako pəjēsəkət, pəīšēm itd.;
 kāzət, kāžēm, pəkāš, kāzu, kəzāļa; prav tako zloženke pəkāzət,
 skāzət sē, pərkāzət sē, kuāzət;
 klēpət, klēplēm, klēpl, klēpu, pl. klēpāl, kōšə jē sklēpānə;
 klīcət, klīčēm, pəklīč, klīcu, klēcāļa;
 krēsət, krīəšēm, ukrēš, krēs(u), krēsāļa;
 līzət, līžēm, pəlīš, līzu, lēcāļa;
 mētət, mīəčēm, zmēč, mētu, mētāļa, zmētān, zmētānə;
 ʔrət, sup. ərāt, ʔrjēm, zōri, ərāu, zərānə nīwə;
 pīsət, pīšēm, pīš, pīsu, pēsāļa, nəpīsān;
 plīəsət, plīəšēm, plīəš, plīəs(u), plēsāļa;
 skākət, skāčēm, skāč, skāku, skəkāļa;
 sūkət, sūčēm, sūč, sūku, səkāļa;
 tēsət, tīəšēm, tēš, tēs(u), stēsān;

škrīpať, škrīplēm, na škrīp], škrīpu, škrīpaļa;
 zībať, zīblēm, zību, zēbāļa;
 wīēzať, wīēžēm, zwīēš, wīēzu, wēzāļa, zwīēzaņ;
 zōbať, zūēblēm, zōb], zōbu, zaōbāļa, paōzōbaņ, paōzōbaņa;
 pōslāť, pūēšlēm, pōšl](tē), pōslu, paōslāļa, paōslāi;
 dīēwať, dīēwām (po 1. razr.), dīēu, dēwāļa.

3. razred

a) Glagoli s korenem na soglasnik.

brāť, bēřēm, bēř(tē), brāu, brāļa, naōbrāņ;
 ɣnāť, žēņēm, žēņ(tē), ɣnōu, ɣnāļa, saɣnāņ;
 χkāť, χkēm, χkōu, saχkāņ;
 pχāť, pχēm, pχōu, pχāļa; prav tako saɣχāť, saɣχōu, saɣχāņ;
 prāť, pēřēm, aōpēř, prāu, prāļa, aōprāņ;
 sāsāť, sāsēm, sās, sāsu, saōsāļa;
 wāžɣāť, wāžɣām, wāžɣi, wāžɣu, wāžɣāļa;
 žɣāť, žɣēm, žɣāu, sažɣāņ.

b) Glagoli s korenem na u.

kōwať, kūjem, kūi, kaōwāu, kaōwāļa; paťkōwať, paťkūjem, paťkūi,
 paťkōu;
 klēwať, klūjem, klēwāu, -āļa;
 plēwať, plūjem, na plūi, plēwāu;
 rōwať, rūjem, rūi, raōwāu, zrōwaņ, zraōwāņa;
 sāwať, sūjem, saōwāu.

4. razred

lājeť, pās lāje, je lāju, lājeļa;
 smējeť, smējem se, smēi se, smēju, smējāļa;
 sjāť, sup. sjāt, sējēm, sēi, sjāu, sjāļa, paōsjāņ;
 dājeť, dājem, dājāu, dājāļa;
 tājeť se, tāju, stājen.

VI. vrsta

a) Glagoli z naglasom na deblu.

χmīōtwāť, prez. po inf. χmīōtwām;
 pīōstwāť, pīōstwām itd.;
 wārjeť po prez. wārjem, imp. wāri, wārite;
 swīōtwāť, swīōtwām, pract. swīōtu, swīōtwāļa;
 prīd'ɣāť, dalje kot dīōlām.

b) Glagoli z naglasom na priponi.

ɣustōwať, ɣustūjem, ɣustōu;
 kupōwať, kupūjem, praet. kupāu, kupāwāļa po zgledu iterativnih
 glagolov na avati.

Atematični glagoli

Inf. bĕtĭ, praes. sām, si, jĕ, swā, stā, stā, smā, stĕ, sā (vse te oblike so v stavku lahko tudi brez naglasa), imp. bŭtĭ, bŭtĭwā, bŭtĭtā, bŭtĭmā, bŭtĭtĕ; praet. bīu, f. blā, n. bīū ali bāĭ, pl. blī, skrajšane oblike: kī z bīu, dĕ s (da si); zanikano; nīsm, nīs, nī, nīs wā, nīstā, nīstā, nīsmā, nīstĕ, nīsā; zloženke po IV. vrsti: dōptĭ, dābīm, dōp, dŭtĭbu, dābīlā; znĕptĭ sĕ, znĕbīm se, znītĭbu, znĕbīlā; pāzāptĭ, pāzāpš, nā pāzāp, pāzābu, pāzābīlā, pāzāblĕn;

inf. wītĭ, praes. wīem, wīš, wī, wīwā, wīstā, wīstā, wījĕ, wīdŭ, wīdīlā, prav tako zloženke: zwītĭ, zāwītĭ sĕ, pāwīem, pāwĕj;

jĕstĭ, sup. iest, praes. iem, iš, i, i wā, iesta, iestā, iemā, iestĕ, iejĕ, jĕi, -tĕ, iedu, iedīlā, snīedĕn, prav tako snĕstĭ, snīem; pājĕstĭ, pājĕm itd.;

dāt, dām, dāš, dā, dāwā, dāstā, dāmā, dāstĕ, dājĕ, dĕj(tĕ), dāu, dālā, dān, -ā; tako tudi prādāt ali prōdāt itd.

PRISLOVI

Krajevni:

ki?	kuyǝrzât
kâm?	tûət
kûət?	dətûət
kîər kjer	undûət
kâmǝr	dǝrɣûət
kûədǝr, nǝkûədǝr	tûəd ɣur ǝkûəl
tûkǝj, tûki	dǝrɣliz, ki dǝrɣliz (kje drugje)
tǝ, tlǝ tu, tule	lǝs
tǝm	dǝmâ
wǝndi ondi	dǝmû
tǝm dǝl	zdûəmǝ
tǝm ɣǝr	nǝkǝm
wǝn, kǝwǝn, kǝwǝn	kǝm (nedoločni prislov)
wǝni, wǝn zunaɣ	nǝkîər
kîə (tja)	nǝkâmǝr
nûətǝr	(kǝm) dǝrɣǝm
kidulwǝn	dǝlǝč
kurwǝn, kǝɣǝrwǝn	prǝč

Časovni:

ɣdâj	dâns
kǝdǝj	dâj, udâj
kǝdâjɣ	drǝj
zdǝj	nǝcûǝj
prǝj, pǝprǝj	snûəč
prǝč	pǝl
tǝtûət	dǝpǝunǝ
tǝst bǝt	pǝpǝunǝ
ǝn bǝt, dwâ bǝta, tri bǝtǝ, pǝt	učâsɣ
bǝtu, mǝrskǝjǝn bǝt, usâk bǝt	lân
wǝčkǝt, (n)ǝbǝnkǝt	liətǝs
liɣ kâr	tǝčǝs
nǝkǝl	

Načinovni:

kəkûə? kôk?	këipə kajpada
kûəlk?	kəpəj kajpada
kûkə, nəkûkə	kəkûəpə
kûəlkə	jâ dɛ nɛ̃ (= seveda)
šâft	mûərdɛ, murbɛ̃t
kəkûə, kôk (nedoločno)	sɛwîə, sɛwîədɛ
dəɣâč	zəstrəm tɛ̃ɣə
câł < celô	wə̃nə
dôst	mɛ̃ndɛ
kûəłčkɛj	nəmâɣə (dɛ)
rîəs	jâ prɔ̃ (kaj še)
ɣwîšɥ	pəcās
pəč	

IZ SLOVARSKEGA GRADIVA

Izdelovanje lesene posode

Najbolj razširjena domača obrt na ozemlju črnovrškega dialekta je izdelovanje lesene posode (škafov, kadi, brent itd.): pęntarję. Tu sledi nekaj izrazov, nanašajočih se na to obrt.

Orodje

bābą ali pıntaršk stōu
bāt, bātą
cīarklē; s cīarklēm sę ūmīar dnū
męlęrin; z męlęrinąm aptiōšę pıntar dūaiję
skūablą, skābļf
strūχ; strūšf, u štęχ strūšf
paγūon (lēsiōn, žęlīezn); s paγūonąm jęn bātąm nąbīwą pıntar dūai-
ję ną pāsūodą
ręziūņk; kādąr ję škāf nąbīt, ję pıntar z ręziūņkąm ąbīal
stāūņk, mačān, lęsiōn ąbrūoč zą sąstāulet dūaiję u škāf
wātūarņk, glagol: wātūarf; škāf ję ząwātūarjęn.

Izdelki

bāną (zą kūopajņę)
bręntąč, bręntāčę
čębąr
γulīdą
kādą, velika kad za zelje, repo
māūtąrčk, škāf zą dęsiōt lītru
mīarņk, škāf, mīar ąd dnīosą prīak ną drūγą strān usmnāįst cūal
męžūorą, $\frac{1}{4}$ mīarņką
mūsąrčk, čębąrčk, wāįn dīowąję zīolę z wīelkę kādę zą sprūaf
nāpą, pāsūodą zą ząįomąt
swęįnšāk, wēlk škāf
škāf, wōdn škāf.

Delo

pęntarf
sīakąt, pāsīakąt līas, jęlōu, būku, smriaku, jęsiōnu, čīošńu, mačęsnu,
jāwąru, līpu, žāγąt, rąžāγąt
cīopf dūaiję
tęsąt dūaiję (z męlęrinąm)

dûajɣe sɛ zɫaʒijɛ ʋ šûarkawə ɣiʂe (krížm, dɛ sɛ pəsaʂijɛ)
 pîntar dûajɣe z rɛzîŋkam ɔbrîəʒɛ, nə strûɣ səs̄trûš, səs̄tâɥlɛ ʋ
 stâɥnk
 zədnɛf̄ škâf, zədnîowət; pîntar jɛ škâf zədnɛɥ; škâf jɛ zədnîət
 nəbîwət ɔbrîəçɛ (z bătam, pəɣûəŋəm)
 kəðar jɛ škâf nəbît, sɛ ɣə z rɛzîŋkam ɔbîəl

Deli posode

wəɣu; wəɣu mîwɛɣ jɛm̄f ɣarlâɥka (to je grčo, da je močno in se ne
 utrže)
 dûajɣe
 ɔbrîwəç
 dnû, dnîəsə; dnû îmə bōɥc (< mem. Bolz), se pravi, da je zaostreno,
 da gre v zarezo;
 məsɣ, məzɣə; dnû îmə məzɣɛ, to so leseni klinčki, s katerimi so zbiti
 deli dna
 sməlîkə; çɛ îmə liəs sməlîkɛ, sɛ zəbijejɛ, dɛ pəsûədə nə pûšɛ.

Izbor oglarskih izrazov

bâjta, ûəɥlarskə
 brâškə, zdrobljeno oglje, ki se mora za prevoz naložiti v žaklje
 ɥlōɥnɛ, polena, skuhana v oglje samo na enem koncu, na drugem
 je še les
 ɣrîəblɛ, ûəɥlarskə
 kōpə
 kəpîšɛ
 kûɣət; ûəɥlar kûɣə ûəɥlɛ
 ləpātə, ûəɥlarskə
 nɛškɛ
 ûəɥlar, ûəɥlarsk
 ûəɣnca = kōpə
 pəkrɛt, pəkrîwət, zɫəʒɛnə kōpə sɛ pəkrîjɛ z zɛmle
 zəbōkət, bōkət; ko se oglje že nekaj časa kuha, je treba nastalo
 praznino v kopi z vrha zapolniti z novimi poleni, temu pravijo bōkət,
 zəbōkət
 zəʒɣət, kōpə sɛ zəʒɣɛ.

Oranje

drōɥ, drɛwîəsə; sâmc, tûəpl̄çɛr
 ɣrîəd̄l; rɛçîçɛ
 çɛrtəl
 kōzuc, na njem sta pritrjena lɛmɛš in dâskə
 lɛmɛš spədrɛzûjɛ
 dâskə ɔbrîəçɛ
 klûkə
 plûžnɛ
 klîəšɛ

dròu òrjē ŵabòk, plitu
 ûætka
 brâna; brâna îma zâbi
 ôrat
 dârzet za dròu
 ɣònt wòl, kòjne
 aɣlâs, aɣlâza; kâdar wâržē dròu z razûora, narđi aɣlâs
 aɣbrâçet; kîar se aɣbrâçē, sa zràf
 zràf f. pl.
 liəza
 rûəzar

Košnja

kòsa
 kûəsje
 klûka, držalo na gornji tretjini kosišča
 rûcl, držalo na koncu kosišča
 kusîar, z njim je kosa pritrjena na kosje
 špîca je na prednjem koncu kose
 rûap, rûəba
 rîap je pritrjen na kosje
 ôslâ
 ûəsuk
 aɣnîl
 kləpîšē
 bâba, bâpca, železo, ki nanj udarja kladivo pri klepanju
 fûərka; pri klepanju je kosje naslonjeno na furko
 klâdu
 kòsf
 pûət je pokošena proga za koscem
 ředunîca
 trûəsł, řastrûəsł ředunîcē
 sâŋ aɣbrâçet, aɣbârîł
 zəɣrâpk, u zəɣrâpkē dîəwət, dēnt
 u kûpē dîəwət, dēnt (zvečer, pred dežjem)
 ɣrâblē îmajē ɣrâbušē, dwâ lăcna, çelûst jēn zâbi
 wilē îmajē štěl, rôɣlē, pâuc; saŋiəŋē wilē
 ŋaklâdat, ŋalôšł sâŋ
 zmîətwət sâŋ
 saŋiəŋ ûəs
 kònc, prîəđŷ, zâđŷ
 štânɣa, wâɣa, drîəkłć, na wâiɣ sa drîkłć
 bruskîətna se pripne na jarm
 trâklŷ
 rîdał, jēɣlîca
 aɣlĕŋ, aɣlîca
 sòura, pòuzə
 pađûəs
 âks

ašnik, brani, da se kolo ne sname
 štíəsł, u štíəsł' ję ašnik
 kuątu
 šina
 plątıšę
 špice
 píst
 púšęą
 žłajf
 cūakłą
 łńajtrąnsk úəs
 łńajtrę
 łńajtrąncą
 klęn, pl. klín
 stąrmęńicą
 ręćicą
 pąwíěząt (naložen voz)
 uròu
 žęrt

Žetev

žiātu
 ženica
 žęt
 snòp
 pás
 wíěząt snòpę;
 rítńą, na eni strani snopa je kłásję, na drugi rítńą
 pąđiələt, pąđelòwąt; snúəpję sę pąđelúję u kòzuc
 pąđajuncą imą štęł, ròyu, páuc
 pąđajęt

Lan

Łán sę sęję, aplíəwę, parúję, zwíəžę u rąwáuncę, zręflá ną rífl, de
 ąđlętję wławice. Pól ęą dąję ęudít. Łán sę ęudí trí tíədńę. Príədńę ję
 ęòđń, ęą z ęrąblęm pręzújńęję, pól uzíńńęję jęń pąwíězęję u wclíkę
 snòpę. Tąricę łan stáreję. Pręj pą ęą ną łąńtń jám pąsąšiję. Żđęj ęzń-
 mę tąricą, kúəlką múəre w ąń ròjk' dąrżęt, tú stáre; tú ję ąń sámc,
 đwá sámcą stą ąń pąwíəsm, štęrdęsęt pąwíəsm ąń púšł. Tąricą zmíką
 pąwíəsm ną ęrębńń, stríəsę s tręsúncą jęń zwíję u kudńłęą. Pręđiń ję
 práżńę jęń ęudńk.

Pripovedovala moja 62-letna sestra
 Franca.

PRIPOMBE K BESEDOTVORJU

Nasproti razmeroma redkim občnim imenom, sestavljenim iz predloga in samostalnika, so slovenska lastna, predvsem krajevna imena, tako sestavljena. Taka imena so n. pr. Podboršt, Podgorje, Podgora, Podbrdo, Zagorica, Zahomec, Zalog itd.

Živa ljudska govorica, ki je ohranila tudi vmesne razvojne stopnje, kaže, kako so nastale take zloženke. Tu podajam nekaj primerov iz materiala, nabranega v Lomeh. V črnovrški občini je kraj Predgriže. Na vprašanje kam? odgovarjajo domačini: γrīəm p̄dγrīžę, na vprašanje kje? pa: p̄d γrīžęm, nomitativ pa se glasi p̄dγrīžę; v drugačnih zvezah je tudi nom. osnova p̄dγrīžę, tako n. pr. ət p̄dγrīž d̄ ęņāv̄r̄za. Drug tak primer je krajevno ime Podkraj, v dialektu p̄tkr̄j: γrīəm p̄tkr̄j, sam bīŷ p̄tkr̄jęm, ət p̄tkr̄ja d̄ cū̄la (od Podkraja do Cola). Prav tako Podjesen, dial. p̄d̄jēsęn, sam bīŷ p̄d̄jēsęņm, γrīəm p̄d̄jēsęna, ət p̄d̄jēsęna.

Kot primer vpliva kosih sklonov oziroma predložne zveze na tvorbo nominativa navajam dalje ledinsko ime »N̄ m̄l̄ác« (Na mlaki). Na vprašanje kam? sem stalno slišal le n̄ m̄l̄ac̄«. Kljub temu, da je beseda »mlaka« v dialektu živa v obliki »m̄l̄aka«, je bil na osnovi najpogostejše rabljene predložne zveze »n̄ m̄l̄ác« napravljen nov acc. in nom. s »c« po drugi praslovenski palatalizaciji, ki je sicer le sporadično ohranjen na mestih, kjer je glasoslovno upravičen, n. pr. ŷ r̄č̄, n̄ k̄l̄b̄ū̄c̄, n̄ p̄t̄ū̄c̄ itd.

Ladinsko ime »Z̄ γr̄apa« (Za grapo) kaže enak razvoj kot zgoraj navedeni krajevni imeni Predgriže in Podjesen. Na vprašanje kje? se glasi odgovor: z̄ γr̄ap̄, na vprašanje kam odgovarjamo prav tako: z̄ γr̄ap̄. Ostali skloni so napravljeni na osnovi novega nominativa »z̄γr̄apa«, tako se govori: p̄ŷ z̄γr̄ap̄ę ję žę p̄k̄ūš̄ęņę.

Sosedna senožet se imenuje »p̄t̄ t̄ī̄r̄m̄aņm̄«; p̄t̄ t̄ī̄r̄m̄aņm̄ sm̄a kus̄l. Zapisal sem si še stavek »ət p̄t̄t̄ī̄r̄m̄aņ d̄ γr̄īžęr̄ję ję šę p̄ī̄t̄ mę n̄t̄; manjka torej v razvoju le še nominativ »p̄t̄t̄ī̄r̄m̄aņ«, kot imamo Predgriže, Podkraj, Zadlog ipd.

Predložne zveze so vplivale tudi na pomenski razvoj besede. Iz dialektološkega materiala, nabranega v Lomeh, navajam izraz »n̄ j̄ęsp̄« (na ispi) v pomenu »na podstrešju«, prim. p̄r̄ n̄s̄ ję s̄aņ spr̄auleņ n̄ j̄ęsp̄. Prvi pomen besede izba ali ispa je »soba, hiša kot stanovanjski prostor«. N̄ j̄ęsp̄ je torej nad hišo, kot je n̄ št̄al̄ prostor nad štalo. Kmet natančno loči: živino ima ŷ št̄al̄, krmo pa n̄ št̄al̄; ljudje stanujejo v hiši, v izbi; nad hišo, nad izbo, v našem dialektu »n̄ j̄ęsp̄« pa imajo spravljeno orodje, seno ipd. Besede ispa v pomenu »stanovanjski pro-

stor« črnovrški dialekt ne pozna, temu pravimo »χīšē«; ohranila se je le predložna zveza »nā jēs̄p̄«, ki je povzročila pomenski prehod ispa = hiša v »īspa« = podstrešje. V tem pomenu beremo besedo tudi v Pleteršnikovem slovarju.

Morda ima svoj izvor v predložni zvezi tudi oblika krajevnega imena Črni vrh, dial. čēnāwārχ, nastalo po disimilaciji iz čērnāwārχ. Beseda je prava spojenka. nom. čēnāwārχ, γrīēm u čēnāwārχ, sām bīy u čēnāwārχ. Ime prebivalca je čēnāwāršē, pridevnik čēnāwāršk.

Sprejemanje tujih izrazov iz sosednih dialektov in iz knjižnega jezika je povsem razumljivo. Pri tem je zanimivo, kako se sprejeta beseda prilagodi domačim glasovnim zakonom in uvrsti v domače fleksijske kategorije. Žena srednjih let iz Zadloga mi je pripovedovala o sinu, ki živi »u zāγrīēp̄«; hotela je reči »v Zagrebu«. Uvrstitev besede Zagreb v kategorijo tipa »pāγrīēp, pāγrīēba, pāγ pāγrīēp« je tu očitna.

IZBOR HIŠNIH IMEN

(imen gospodarjev in gospodinj)

bārâkar, bārâkarca, adj. bārâ-
kârju, gen. bārâkarjeŷiŷa
bæzëncëk, bæzëncëkuka
caŷuâle, caŷulinka, caŷuliøtu;
caŷuâlëk, caŷuâlëkuka
čûk, čûkeŷica, čûku
daryŷtâ, daryŷtûle
ŷlâdnîk, ŷlâdnîca
ŷlâdnëčk, ŷlâdnëčkuka
ŷarwât, ŷarwâtuka, ŷarwâtûle
ŷričëŷ, ŷričëŷca
ŷrûøm, ŷrûømuka
ŷustëšk, ŷustëškuka
ŷrižëŷ, ŷrižëŷca
îøleŷ, îøleŷca
jeŷëpč, jeŷëpčuka
jûøšk, jûøškeŷica
kânkļ, kânkļuka

kâšc, kâšcuka, kâšcu
lâmpë, lâmpîøčka, lâmpîøtu
lâŷrâc, lâŷrâcuka
mêdwët, mêdwîøda
arîøšč, arîøščuka
ablâk, ablâkeŷica
pâdûøbŷk, pâdûøbŷca
peļûøn, peļûønka
arjâŷc, arjâŷcuka, arjâŷka,
arjâŷcu
strâšŷk, strâšŷca
šëmrøŷ, šëmarlîca, šëmarlû, pâr
šëmarl
škwarč, škwarčuka
tâmînc, tâmînkâ, tâmîncu
tarnøŷc, tarnøŷka
zâŷc, zâŷka, zâŷcu
klëpc, klëpčuka, klëpcu